

MATHILDA WREDE-INSTITUTET

Mångprofessionell service för svenskspråkiga unga i behov av stöd

Delrapport 2014

Bettina von Kraemer

Forsknings- och utvecklingsuppdraget fokuserar på utmaningarna i de svenskspråkiga servicestrukturerna och söker lösningar på problemen tillsammans med de professionella som i sitt arbete möter unga svenskspråkiga personer som riskerar att drabbas av utanförskap i Helsingfors.

Innehåll

1.	INLEDNING	3
2.	FORSKNINGSFRÅGOR 2014	4
3.	FORSKNINGSMATERIAL, METOD OCH TIDSRAM	5
3.1.	Statistik över unga svenskspråkiga i Helsingfors	7
3.2.	Samtal med professionella på fältet	7
3.3.	Intervjuer med professionella sektorvis	7
3.4.	Mångprofessionell gruppintervju	8
3.5.	Sektoröverskridande seminarium	10
4.	SVENSKSPRÅKIGA UNGDOMAR I BEHOV AV STÖD	12
5.	SVENSKSPRÅKIG SERVICE FÖR UNGA I HELSINGFORS	14
5.1.	Barnskydd	15
5.2.	Utkomststöd och socialt arbete för personer under 25 år	19
5.3.	Handikappservice och omsorgen om utvecklingsstörda	21
5.4.	Mentalvårdstjänster för unga	23
5.5.	Elev- och studerandevård	27
5.5.1.	Elevvård i grundutbildningen	27
5.5.2.	Studerandevård i gymnasieutbildningen	29
5.5.3.	Studerandevård i yrkesutbildningen	30
5.6.	Svenska produktionsskolan Sveps	32
5.7.	Nylands arbets- och näringsbyrå	35
6.	MÅNGPROFESSIONELLT SAMARBETE PÅ OLIKA NIVÅER	37
6.1.	Information	38
6.2.	Samarbetsstrukturer	39
6.3.	Strukturer för nätverksmöten	40
7.	SAMMANFATTNING	42
7.1.	Organisationens och ledningens roll	42
7.2.	Flexibla lösningar på svenska	43
7.3.	Mötesrutiner	44
7.4.	Brukardelaktighet	44
8.	UTVECKLINGSFÖRSLAG	45
9.	FORSKNINGS- OCH UTVECKLINGSUPPDRAG 2015	47

Litteratur	51
Bilaga 1. Inbjudan till gruppintervju 18.9.2014	53
Bilaga 2. Diskussionsunderlag inför gruppintervjun 18.9.2014	55
Bilaga 3. Intervjuguide till gruppintervjun 18.9.2014	58
Bilaga 4. Informerat samtycke till gruppintervju 18.9.2014	59
Bilaga 5. Inbjudan till seminariet Skillnaden 18.11.2014	60

1. INLEDNING

Antalet unga personer som inte är anknutna till studier, arbete eller övrig sysselsättning ökar i Finland. Hösten 2013 var 3000 unga under 25 år arbetslösa i Helsingfors (arbetssökande arbetslösa). Ungdomsgarantin som trädde i kraft 2013, skall garantera en utbildnings-, prövnings-, eller arbetsverkstadsplats eller ett jobb för personer under 25 år och för nytexaminerade personer under 30 år, inom tre månader från anmälan som arbetslös. ([www. ungdomsgaranti.fi](http://www.ungdomsgaranti.fi)). Trots stora satsningar har situationen för de unga inte kunna avhjälpas.

I Helsingfors finns över 9000 personer under 25 år som lyfter utkomststöd. 60 % av dem har ingen övrig inkomst (studiestöd eller arbetsmarknadsstöd). De ungas behov av service kommer myndigheterna till känna först då problemen har blivit mångfasetterade och allvarliga. De unga upplever att servicenätverket är komplicerat och svårgreppbart då behovet av mångprofessionell hjälp är som störst. Unga som kämpar med missbruksproblematik, psykisk ohälsa eller/och asocialt beteende faller därför lätt utanför servicekedjorna. En annan grupp ungdomar som lätt faller utanför hjälpapparaten är unga personer som avslutat grundskolan men inte har fortsatt studera på andra stadiet. Helsingfors stads social- och hälsovårdsverks strategi för åren 2014-2016 är att stöda dessa unga och förhindra utslagningsprocesser genom förebyggande sektoröverskridande arbete och en holistisk syn på den ungas livssituation. (Helsingfors social- och hälsovårdsverks strategiplan 2014-2016).

Helsingfors stad anställde i början på år 2014 två forskarsocialarbetare till Mathilda Wrede-institutet med uppgift att kartlägga de svenskspråkiga ungas situation i Helsingfors. Forsknings- och utvecklingsuppdraget överensstämmer med Mathilda Wredes tyngdpunktsområden inom praktikforskningen; medborgarskap och delaktighet, interprofessionalitet och samverkan, samt utsatta ungdomar och nya former av socialt arbete (Mathilda Wrede-institutets strategi 2014-2017).

Uppdraget överensstämmer även med Helsingfors stads strategiprogram 2013-2016, som godkändes av stadsfullmäktige 24.4.2013; att värna om Helsingfors starka tvåspråkighet genom fungerande svenskspråkiga servicehelheter samt öka utbildning, sysselsättning och delaktighet i samhället bland de unga för att minska antalet unga utanför utbildning och arbetsliv. (Helsingfors stads strategiprogram 2013-2016).

Mathilda Wrede-institutets två forskarsocialarbetare har som uppdrag att kartlägga det svenskspråkiga serviceutbudet för unga i Helsingfors. Forskarsocialarbetaren Frida Westerback fokuserar på de svenskspråkiga mentalvårstjänsterna för unga medan denna rapport omfattar forskarsocialarbetaren Bettina von Kraemers kartläggning av mångprofessionella nätverk som möter svenskspråkiga unga i behov av stöd. Tyngdpunkten i detta forsknings- och utvecklingsuppdraget är att utreda och pilotera

strukturer för ett fungerande mångprofessionellt samarbete mellan olika centrala professionella.

Uppdraget är tvåårigt (2014-2015) och består av tre delar; 1) kartläggning av hur ungas situation tolkas av nyckelaktörerna, identifiering av kärnaktörerna och kärnvärderingar samt identifikation av arbetsfördelning, utvecklingsmöjligheter och visioner, 2) initiering av bilaterala möten och dialogiska seminarier samt 3) pilotering av ett mångprofessionellt nätverk. Målsättningen är att utföra uppdragets två första delar under 2014 och den tredje delen år 2015.

Målsättningen med forsknings- och utvecklingsuppdraget är att kartlägga den svenskspråkiga service för unga svenskspråkiga personer som är bosatta i Helsingfors. Hurdan service behöver de unga? Vilken service fungerar bra och vad saknas? Vilka professionella befinner sig i nyckelpositioner då det gäller att identifiera unga personer i behov av stöd och hur fungerar samarbetet mellan de olika nyckelaktörerna? Hur kunde servicen för målgruppen förbättras?

Under kartlägningsarbetet identifierades kritiska skeden i serviceprocesserna och samarbetsstrukturerna och skapades arenor för aktörerna där de kunde träffas och samtala om det gemensamma uppdraget att förebygga utslagning bland unga svenskspråkiga i Helsingfors.

Kartlägningsarbetet samt en sammanställning över resultaten från det mångprofessionella seminariet "Skillnaden" presenteras i denna delrapport, som utgör grunden för det fortsatta utvecklingsarbetet år 2015.

Alla professionella, närmare 100 personer, som på ett eller annat sätt har deltagit i denna rapport genom att dela med sig av sin kunskap och erfarenhet, har anonymiserats för att inte kunna identifieras. Citaten som förekommer i rapporten saknar referenser av samma orsak.

2. FORSKNINGSPRÅGOR 2014

Kartläggningen av de centrala aktörernas roll i arbetet med svenskspråkiga ungdomar som är i behov av stöd baserar sig på intervjuer och samtal med nyckelaktörerna och övriga samarbetsparter som kommer i kontakt med unga i sitt arbete.

Forskningsfrågorna är:

- Vilka är de centrala aktörerna som i sitt arbete möter svenskspråkiga unga i behov av stöd?
- Hur ser nyckelaktörerna på de ungas situation i Helsingfors?

- Vilka samarbetsformer och strukturer finns det kring unga i behov av stöd? Hur ser en fungerande samarbetsmodell ut?

3. FORSKNINGSMATERIAL, METOD OCH TIDSRAM

Forsknings- och utvecklingsuppdraget skedde i växelverkan med de professionella på fältet och i tätt samarbete med forskarsocialarbetarens, Frida Westerbacks, forskningsuppdrag. En styrgrupp, sammansatt av representanter från Helsingfors stads social- och hälsovårdsverk, Helsingfors universitet och Mathilda Wrede-institutet samt Sveps, sammanträdde regelbundet som stöd för forskningen.

De professionella bidrog med sin kunskap och erfarenhet av arbetet med unga svenskspråkiga i Helsingfors, materialet sammanställdes och analyserades och återberodades till de professionella för fortsatt gemensamt utvecklingsarbete. Målsättningen var att de professionella skulle känna sig delaktiga i en kunskapsproduktion, som bidrar till ökat kunnande hos alla delaktiga professionella.

Forskningsuppdraget fokuserar på samarbetet mellan professionella och därför saknas brukarperspektiv i denna rapport. Avsikten är att utvidga perspektivet 2015 och då inkludera unga svenskspråkiga servicebrukare i utvecklingsarbetet.

Forskningsdesignen är inspirerad av Delphi-metoden (Linstone & Turoff 2002), vilket innebär att de professionellas kunskap insamlas kumulativt. Personer intervjuas individuellt och särskild vikt ges åt kritiska skeden i hjälpprocessen. De kritiska skeden sammanfattas och återberodas till flera professionella för vidare diskussioner varefter den nya kollektiva kunskapen sammanställs och återberodas till ett mångprofessionellt team som utgående från de kritiska skedena och övrig information i dialog utarbetar förslag på fortsatt konkret utvecklingsarbete för år 2015.

Forsknings- och utvecklingsuppdraget fokuserar på utmaningarna i de svenskspråkiga servicestrukturerna och söker lösningar på problemen tillsammans med de professionella. Arbetsprocessen utgår ifrån de enskilda aktörernas syn på de ungar situation i samhället och på sina egna möjligheter att inom ramen för sitt arbete bidra till de ungas välmående. De enskilda aktörernas syn på sitt eget arbete och behov av samarbete med andra aktörer dryftas sedan i en gruppintervju där en mångprofessionell grupp tillsammans diskuterar sig fram till förbättringsbehov och strategier. Hela kartläggningsarbetet avslutas sedan med ett mångprofessionellt seminarium med föreläsningar om de aktuella teman som kommit upp i intervjuerna och en interaktiv del där seminariedeltagarna tillsammans arbetar fram förslag på utvecklingsarbeten som bildar grunden för pilotstudien 2015.

Varje skede i forskningsprocessen (bild.1) kreerade ny kunskap som utgjorde basen för följande skede i processen. Resultatet sammanställdes till nya frågor och påståenden som sedan behandlades av de professionella i det följande skede. Slutresultatet och utvecklingsförslagen är således en produkt av hela forskningsprocessen, som kulminerade i det mångprofessionella seminariet där de gemensamt uttalade visionerna omarbetades till konkreta åtgärdsförslag och utgör basen för pilotstudien 2015.

Bild 1. Forskningsdesign 2014

Tidsramen för uppdraget var snäv, från mars till december 2014. Ansökan om forskningstillstånd drog ut på tiden, då över 10 chefer skulle kontaktas och tillfrågas innan det slutliga tillståndet kunde beviljas av Helsingfors stads social- och hälsovårdschef 13.6.2014. Under våren kunde ändå statistikuppgifter samlas in och inledande samtal föras med aktörerna på fältet. De personliga och sektorvisa intervjuerna gjordes under våren och sommaren och den mångprofessionella gruppintervjun den 18 september och höjdpunkten, det tvärsektorielle seminariet, hölls den 18 november.

3.1. Statistik över unga svenskspråkiga i Helsingfors

Kartläggningsarbetet inleddes med en bred insamling av statistiska uppgifter om de svenskspråkiga unga i Helsingfors. Hur många är de, var finns de och vilken service använder de; var frågor som statistiken kunde ge svar på. De centrala organisationerna som tillhandahöll statistikuppgifter var; Helsingfors stads utbildningsverk och social- och hälsovårdsverk, Sveps, yrkesinstitutet Prakticum, försvarsmakten och Te-byrån, HUS, Kårkulla, Folkhälsan och Duuri.

3.2. Samtal med professionella på fältet

Följande skede i kartläggningsarbetet var att samtala med aktörerna, de centrala professionella som möter unga i sitt arbete. De flesta aktörerna träffades personligen medan en del kontaktades per telefon och mail. Över 50 personer kontaktades i detta skede.

Målsättningen med samtalen var att utreda vilka de centrala aktörerna är och vilka frågor aktörerna ser som de mest relevanta i sitt arbete. Under samtalen diskuterades de enskilda aktörernas syn på sina egna möjligheter att påverka ungdomarnas livssituation, samarbetet med andra aktörer på fältet, utmaningar i samarbetet, erfarenheter av goda servicekedjor och avsaknad av service på svenska.

Flera professionella försäkrade sig under samtalen om att deras identitet inte skulle avslöjas i något skede av utredningen. Det var tydligt att dessa personer ansåg det viktigt att föra fram brister i den egna organisationens arbete, men att de inte ansåg sig ha tillstånd att kritisera sin egen arbetsplats.

De centrala aktörerna var; skolornas elev- och studerandevårdens personal, socialarbetare i ungdomsarbetet, barnskyddets socialarbetare, handikappservicens socialarbetare, Kårkullas personal, Sveps anställda, ungdomspsykiatrins medarbetare, Praktikums kuratorer, Duuris, Vamos, Nusos, A-klinikens, Ungdomsstationens, Luckans, Arcadas och Te-byråns medarbetare. Utgående från dessa samtal framkom centrala teman som sammanställdes till en intervjuguide för kommande sektorvisa intervjuer.

3.3. Intervjuer med professionella sektorvis

De inledande samtalen med aktörerna på fältet ledde till att ett antal aktörer framstod som de centrala för det fortsatta kartläggningsarbetet. För att få en så bred uppfattning om de olika sektorernas syn på sitt arbete och sin arbetssituation som möjligt inbjöds

flera representanter från samma servicesektor att delta i intervjuer. De halvstrukturerade intervjuerna ägde rum på Mathilda Wrede-institutet eller på de professionellas arbetsplatser.

Följande aktörer inbjöds till intervjutillfällen: socialarbetarna som arbetar med utkomststöd för 18-25 åringar, Sveps personal, Te-centralens svenskspråkiga medarbetare, de svenskspråkiga skolkuratorerna i Helsingfors, representanter för ungdomspsykiatrin på svenska i Helsingfors, Folkhälsans ungdomspsykiatri, Duuris svenskspråkiga medarbetare, socialarbetare som arbetar inom barnskyddet, handikappservicens socialarbetare och Praktikums kuratorer.

Intervjuerna utgick från en intervjuguide som sammanställts på basen av de teman som framkommit som viktiga i de enskilda inledande samtalen som förts med de professionella. Gruppintervjuns temaområden var:

1. *Beskriv ungdomarna du arbetar med. Hur har de aktualiserats? Vad är de ungas problem ur din synvinkel? Vad är din grunduppgift? Beskriv det sociala arbetet du utför.*
2. *Vilka är de viktigaste samarbetsparterna i ditt arbete? Vilka personer, privata eller professionella, i klientens nätverk samarbetar du med?*
3. *Vilka är de kritiska momenten i stödstrukturerna och i systemet? Vilken klientgrupp är lättast respektive svårast att hjälpa?*
4. *Vad kunde underlätta ditt arbete? Vad kunde förbättra servicen för dessa svenskspråkiga klienter?*

Det visade sig att de professionella var mycket intresserade av att ta del i intervjuerna, även om det ibland var problematiskt att hitta gemensamma tider för intervjuerna. De professionella hade behov av att ventilerat sin arbetssituation och känsla av otillräcklighet i arbetet med att förebygga ungas risk för utslagning.

12 intervjuer bandades, littererades och analyserades. De preliminära resultaten sammanställdes och utgjorde grunden för de frågeställningar som formulerades till den mångprofessionella gruppintervjun.

3.4. Mångprofessionell gruppintervju

I praktikforskning är det viktigt att de delaktiga professionella har möjlighet att ta del av forskningsresultat under forskningsprocessen och även vara delaktiga i den fortsatta planeringen av utvecklingsarbetet. Gruppintervjun, inspirerad av Defie-metoden (Linstone & Turoff, 2002), byggde på de kritiska moment som aktualiserats under enskilda samtal och intervjuer med professionella från olika sektorer.

För att intervjuen skulle bli så givande som möjligt ombads deltagarna på förhand ta del av en skriftlig sammanställning över de tidigare intervjuerna och frågeställningarna som lyfts upp under dessa (bilaga 2). Deltagarna informerade också om vilka de övriga deltagarna i intervjutillfället var och vilka frågeställningar som skulle behandlas under intervjun (bilaga 1). En blankett för informerat samtycke till intervjun bifogades också i brevet (bilaga 4).

Följande nio representanter för olika arbetsfält inbjöds till gruppintervjun: Helsingfors stads socialarbetare inom ungdomsarbetet för under 25 åringar, Helsingfors stads svenskspråkiga barnskydd, Te-centralens tjänsteman, Sveps anställd, socialarbetare från Duuri, socialarbetare från Helsingfors svenska ungdomspoliklinik, kurator från Prakticum, kurator från Helsingfors svenska elevvård samt Tak-poliklinikens socialarbetare.

Gruppintervjun var uppbyggd kring tre påståenden med tillhörande frågeställningar:

1. *Den svenskspråkiga servicen är splittrad* och svår att hitta. Det svenska serviceutbudet är inte heltäckande. Hur kunde ett heltäckande servicenätverk se ut?
 - a. Vad innebär det att servicen är splittrad?
 - b. Vad är den största utmaningen med det?

2. *Det mångprofessionella samarbetet är diffust och ostrukturerat*. Samarbetet fungerar bra i många fall, men det saknas uttalade och dokumenterade strukturer för det mångprofessionella samarbetet. Samarbetet upplevdes ibland som odemokratiskt. En del aktörer upplevde att deras kunskap om den enskilda unga inte tas i beaktande under samarbetsmöten och att informationsutbytet mellan aktörer från olika verksamhetsområden ibland är ensidigt. Hur kan känslan av delaktighet stärkas hos de professionella och ungdomarna i mångprofessionellt arbete?
 - a. Vad innebär samarbete? (På organisationsnivå? På praktisk nivå?)
 - b. Hur kunde ett strukturerat och klart samarbete se ut? Hur kunde dokumentation stöda det mångprofessionella arbetet med unga?
 - c. Vad innebär en demokratisk möteskultur? Hur kunde samarbetsmötena förverkligas så att de professionellas och de ungas känsla av delaktighet skulle stärkas?

3. *Det behövs samarbetsmodeller*. Vilka möjligheter finns det att skapa en heltäckande servicemodell för unga svenskspråkiga i Helsingfors? Vilka är de centrala aktörerna? Dokumentation, koordinering, uppföljning, arbets- och ansvarsfördelning, tillgång till information?
 - a. Ett år har gått och det har skett en positiv utveckling. Hur är det nu, ur din synvinkel? Vad är du speciellt glad över?

- b. Vad gjorde du för att möjliggöra den här positiva utvecklingen? Varifrån fick du ditt stöd?
- c. Vad var du orolig för då för ett år sedan? Vad fick din oro att minska?

Den sista frågan i gruppintervjun var inspirerad av Framtidsdialoger (Erikson & Arnkil & Rautava 2010, 24-26), med syfte att få deltagarna att diskutera framtiden utgående från ett resurs- och lösningsfokuserat perspektiv. Deltagarna gjordes observanta på sin egen möjlighet att förändra och förändras tillsammans med sina samarbetsparter.

Gruppintervjun fungerade utmärkt och deltagarna var så entusiastiska att den två timmar långa intervjutiden överskreds en aning.

Intervjun bandades och littererades och det gedigna materialet analyserades.

De centrala resultaten från gruppintervjun sammanställdes och utgjorde tillsammans med forskarsocialarbetarens, Frida Westerbacks, gruppintervjuresultat, grunden för den interaktiva delen på seminariet "Skillnaden", där årets kartläggningsarbete skulle omarbetas till konkreta åtgärdsförslag som skall förverkligas år 2015.

3.5. Sektoröverskridande seminarium

Den 18 november ordnades seminariet "Skillnaden – från vision till handling" på Georgsgatan 18 i Helsingfors. Inbjudan till seminariet (bilaga 5) skickades ut till svenskspråkiga professionella som i sitt arbete möter unga, till förmän, chefer och politiker. 74 personer deltog i seminariet.

Seminariets rubrik; "Skillnaden", syftar på tanken att det är möjligt att göra en skillnad. Att var och en som möter utsatta ungdomar kan fundera på sitt eget sätt att agera och göra en liten förbättring. Då många aktörer gör det, ensamt och tillsammans, blir det en stor skillnad för klienterna.

Under seminariet presenterade forskarsocialarbetarna Bettina von Kraemer och Frida Westerback preliminära resultat över sina forsknings- och utvecklingsuppdrag. Psykiatern Tove Hertzberg föreläste om tillgången till svenskspråkiga mentalvårdstjänster i Helsingfors och pol.lic. Sauli Suominen föreläste om delaktighet, bemötande och tvärprofessionellt samarbete.

Under den interaktiva delen av seminarieprogrammet arbetade deltagarna i grupp med frågor som kommit upp under tidigare intervjuer. Grupperna sökte konkreta lösningar på samarbetsproblem och brister i den svenskspråkiga servicen för unga. Målsättningen med grupparbetena var att få fram konkreta förslag på förbättringar som kunde

förverkligas under 2015 tillsammans med forskarsocialarbetarna på Mathilda Wrede-institutet. Följande 5 frågor arbetade grupperna med:

1. *Brukarperspektiv*

Vad är det för kunskap vi behöver av de unga för att kunna utveckla praktiken?
Vilka ungdomar är det särskilt viktigt att involvera i utvecklingsarbetet?

2. *Servicens tillgänglighet*

Vilka konkreta justeringar kan vi förverkliga för att göra servicen mer tillgänglig för unga med psykisk ohälsa?
Hur kan vi använda nuvarande resurser mer effektivt?

3. *Det splittrade vårdansvaret*

Då vårdansvaret är splittrat på flera olika aktörer, och sektorer, vad kan vi göra för att inte tappa de unga i övergångsprocesserna?

4. *Nätverksmöten/samarbetsmöten*

Hur kan vi göra nätverksmötena effektivare?
Hur kan vi öka samarbetsparternas och klienternas känsla av delaktighet i planering och förverkligande av stödåtgärder?

5. *Samarbete och mångprofessionellitet*

Hurdana forum behöver vi för att kunna utveckla vår mångprofessionella expertis och samarbetet över sektorgränserna?

Grupparbetet var inspirerat av Operametoden, (<http://www.foreningsresursen.fi/foreningsarbete/metoder/operametoden/>) där målsättningen var att alla seminariets deltagare skulle känna sig delaktiga i den gemensamma kunskapsproduktionen. Deltagarna arbetade, först individuellt, sedan i par och sedan i grupp med att finna gemensamma lösningar på svårlösta problem. Grupperna presenterade sedan sina resultat för varandra och till slut fick alla seminariets deltagare rösta fram konkreta utvecklingsteman för år 2015.

Arbetsättet fick god respons och 48 personer anmälde genast sitt intresse för att fortsätta utvecklingsarbete i arbetsgrupper år 2015.

4. SVENSKSPRÅKIGA UNGDOMAR I BEHOV AV STÖD

Det beräknas bo omkring 35 810 svenskspråkiga personer i Helsingfors år 2014, varav 5898 är i åldern 12-24 år. Antalet svenskspråkiga väntas öka till 37 600 år 2023 varav 5715 i åldern 12-24 år. (Tilastokeskus 2013)

"Under de senaste tio åren kan en klar statistisk trend skönjas: det föds allt fler finlandssvenska barn i Helsingfors. En delorsak är att tvåspråkiga familjer allt oftare registrerar sina barn som svenskspråkiga. Systemchef Pekka Vuori vid Helsingfors faktacentral ser en klar trend. Allt fler tvåspråkiga familjer registrerar sina barn som svenskspråkiga.

En tredjedel av de barn som registrerades som svenskspråkiga åren 2011–2013 hade finskspråkig mamma. Finskspråkiga mammor som vill registrera sina barn som svenskspråkiga ökar, säger Vuori.

Trenden överlag är att mängden nyfödda ökar och när man ser på antalet födda svenskspråkiga har andelen ökat från 6,2 procent till 7,4 procent på tio år. I fjol föddes cirka 500 svenska barn. Detta ökar behovet av svensk service."
(HBL 7.9.2014)

Enligt portalen www.aluesarjat.fi bodde år 2013 135 528 personer i åldern 15-29 år i Helsingfors. 6 %, eller 8131 personer, var svenskspråkiga.

Ungdomsgarantin skall säkerställa att unga hittar en väg till utbildning och arbete och på detta sätt blir delaktiga i samhället. Genom garantin erbjuds en utbildnings-, praktik- eller arbetsverkstadsplats eller ett jobb för personer under 25 år och för nyutexaminerade personer under 30 år inom tre månader från arbetslöshetens början. (www.ungdomsgaranti.fi)

2013 registrerades 190 svenskspråkiga 18-25 åriga personer som arbetslösa arbetssökande i Helsingfors. Antalet per månad varierar, men som exempel kan nämnas att det i december 2013 fanns 59 svenskspråkiga unga Helsingforsbor registrerade på Te-centralen i Nyland som arbetssökande arbetslösa. (www.ely-keskus.fi/uusimaa).

I mars 2014 var 36 personer i åldern 18-29 år i kontakt med det svenskspråkiga utkomststödet. Sammanlagt 199 unga svenskspråkiga lyfte utkomststöd under någon period året 2013. Statistiken visar att en del av de svenskspråkiga av någon anledning inte har varit i kontakt med det svenskspråkiga utkomststödet. En del av dessa personer har valt att bli betjänade på finska för att de ansett sig behärska finska bättre än svenska, men det är oklart om alla svenskspråkiga unga som sökt utkomststöd har blivit erbjudna service på svenska.

Det svenska barnskyddet betjänade 270 barn år 2013 (Helsingin kaupunki SOTE Tilastoportaali), i medeltal 84 – 101 barn per månad. Ungefär hälften av barnskyddets klienter är i åldern 12-18 år. 14 unga i åldern 18-21 år erhöll barnskyddets eftervård

2013. 11 personer erhöill barnskyddets eftervårdsservice i december 2013. 8 av dem var klienter på eftervårdsenheten och 3 hade blivit beviljade behovsprövad eftervård av öppenvårdsenheten. Alla 11 ungdomar hade avklarad grundskola. 2 studerar i gymnasiet, 1 studerar på Arcada, 1 var klient på Sveps och de övriga sökte fortsatt studieplats och studiemotivation. Enbart 1 av 8 eftervårdsklienterna på eftervårdsenheten hade 2013 uttryckligen önskat sig service på svenska och fått kontakt med en svenskspråkig socialarbetare. De övriga hade uppgett att de är tvåspråkiga och eftervårdsenheten kände inte till på vilket språk de unga hade avlagt sin grundskola.

10 svenskspråkiga unga, som var klienter inom barnskyddets eftervård i mars 2014, kommer inte att klarar av att få ett avgångsbetyg från grundskolan till våren. Dessa elever har, enligt skolkuratorerna, sociala och psykiska problem och har inte förmått att ta sig till skolan under läsåret. Barnskyddet, ungdomspsykiatrin, Sveps och utbildningsverket är engagerade i dessa ungdomar, som behöver ett välkoordinerat stödsystem för att kunna klara sig i framtiden.

864 svenskspråkiga personer var klienter inom handikappservicen och erhöill service enligt handikappservicelagen år 2013, varav 14 personer var i åldern 18-25. 164 personer hade omsorgsprogram och var klienter även inom Kårkulla samkommun, som erbjuder service för utvecklingsstörda på svenska. 10 av dem var i åldern 18-25 år.

Den svenskspråkiga psykastriska ungdomspolikliniken betjänar ungdomar i åldern 13-18 år. År 2013 var 57 unga i kontakt med ungdomspolikliniken, 136 unga i åldern 12-29 år besökte Helsingfors-missionens Krisjour för unga och Folkhälsans ungdomspoliklinik träffade 45 ungdomar i åldern 12-18 år som var i behov av stöd.

År 2013 tog ungdomspsykiatriska Tak-polikliniken (Undersöknings-, bedömnings- och krispolikliniken) emot 26 svenskspråkiga remisser. 24 remisser kom från skolhälsovården, 1 från en privat läkare och 1 från barnpsykiatrin. 10 utredningar ledde till att den unga hänvisades tillbaka till skolhälsovården och de övriga erbjöds vård på ungdomspolikliniken.

Den svenskspråkiga familjerådgivningsbyrån är en del av ungdomspsykiatrins öppenvård. 2013 var 38 svenskspråkiga unga i åldern 13-21 i kontakt med den svenska familjerådgivningen, medan 14 svenskspråkiga unga var i kontakt med den finska familjerådgivningen under samma tid.

Elev- och studerandevården i Helsingfors grundskolor och andra stadiets utbildningsenheter har en central roll då det gäller att upptäcka ung i behov av stöd.

År 2013 var 641 elever i kontakt med skolpsykologerna eller kuratorerna. 40 % av besöken hos psykologerna gällde inlärningssvårigheter och 60 % beteenderelaterade svårigheter, välmående, trivsel och relationer. 34 % av besöken hos skolkuratorerna berörde beteenderelaterade svårigheter, skolfrånvaro och motivationsproblem.

Svenska produktionskolan, Sveps, erbjuder ungdomar i åldern 16-28 som saknar studie och arbetsplats flexibla skräddarsydda utvecklingsmöjligheter i Helsingfors. Sveps' uppsökande ungdomsverksamheten stävar efter att fånga upp unga som saknar studieplats och arbetsplats. Verksamheten fungerar som en vägledningstjänst och målet är att minska och förebygga att den unga slås ut och marginaliseras.

SVENSKSPRÅKIGA UNGA I BEHOV AV STÖD 2013		
antal unga	service	ålder/årskurs
190	arbetsökande arbetslösa	18-25
199	lyfter utkomststöd	18-25
270	barnskyddet	0-18
14	barnskyddets eftervård	18-21
14	handikappservice	18-25
10	service enligt omsorgslagen	18-25
57	ungdomspsykiatriska polikliniken	13-18
26	ungdomspsykiatriska Tak-polikliniken	13-18
136	de ungas krisjour	12-29
45	Folkhälsans ungdomspoliklinik	12-18
14	Familjerådgivningsbyrån	13-21
211	elevvård, grundskola, kurator	åk 7-10
17	elevvård, grundskola, psykolog	åk 7-10
97	studerandevård, gymnasiet, kurator	16-
43	avbröt gymnasiestudierna	
23	avbröt yrkesstudier	
10	sjukhuskola, Eva-enheten	åk 7-9
26	Sveps, svenska produktionskolan	16-28

Bild 2. Svenskspråkiga unga i behov av stöd

5. SVENSKSPRÅKIG SERVICE FÖR UNGA I HELSINGFORS

I detta kapitel belyses hur den svenskspråkiga socialservicen fungerar i sektorer som är aktuella i det mångprofessionella arbetet med unga.

I språklagen sägs att, "Myndigheterna skall i sin verksamhet självmant se till att individens språkliga rättigheter förverkligas i praktiken. En tvåspråkig myndighet skall betjäna allmänheten på finska och svenska. Myndigheten skall både i sin service och i annan verksamhet utåt visa att den använder båda språken." (23 § 1 och 2 mom. i språklagen)

Myndigheten ska trygga de språkliga rättigheterna. En tvåspråkig kommun ska ge allmänheten service på finska och svenska. Handläggningen av ett förvaltningsärende bestäms i en tvåspråkig kommun utgående från det språk parten använder, dvs. personens eget val. Kommunen ska också visa att den ger service på båda språken genom till exempel skyltning, blanketter och broschyrer på båda språken. Kunderna ska så lätt som möjligt få veta var de får service på sitt eget språk. I en tvåspråkig kommun får servicens kvalitet inte bero på om kunden använder finska eller svenska språket. *"Myndigheterna skall i sin verksamhet självmant se till att individens språkliga rättigheter förverkligas i praktiken."* (RP 92/2002). (Kommunförbundet 2014).

Helsingfors stad omorganiserade den svenska social- och hälsovården år 2013 i samband med sammanslagningen av social- och hälsovårdsväsendet. Från att ha varit en separat svenskspråkig enhet splittrades den svenskspråkiga socialservicen och integrerades i de finskspråkiga enheterna. Social- och hälsovårdsnämnden beslöt 3.9.2013 att den svenskspråkiga servicens tillgänglighet och utveckling följs upp två gånger per år då koordinatören för den svenskspråkiga servicen i Helsingfors, Sade Pitkänen, sammanställer en rapport som delges nämnden. Flera rapporter har delgivits nämnden, men rapporterna har främst belyst tillgången till svenskspråkiga socialarbetare och antalet svenskspråkiga klienter, men inte tagit ställning till verksamhetens svenskspråkiga substans eller servicekedjor.

Under intervjuerna med socialarbetarna framkom den svenskspråkiga socialservicens utmaningar i Helsingfors. Barnskyddet ges större utrymme än de andra sektorerna i följande avsnitt för att belysa problemet med ofullständiga svenskspråkiga servicekedjor. Det ofullständiga servicenätverket gör att de svenskspråkiga socialarbetarna i alla sektorer är tvungna att hitta alternativa lösningar på svenska eller erbjuda finsk service till klienterna. Mera om detta i slutet av rapporten.

5.1. Barnskydd

Det svenskspråkiga barnskyddet integrerades 2013 i de finska barnskyddsteamerna i Östra centrum. Resurseringen förblev som tidigare; tre vakanser reserverades för öppenvårdens socialarbete och två vakanser för utredningsarbetet. De socialarbetare som arbetar med de svenskspråkiga klienterna kan flexibelt använda sig av den kunskap som hela den tvåspråkiga enheten besitter. Det svenskspråkiga barnskyddet har således fått en arbetsgemenskap bestående av närmare 30 socialarbetare som är experter på barnskydd.

Enheten i Östra centrum har tagit språkfrågan i betraktande vid rekrytering av nya socialarbetare, vilket innebär att antalet socialarbetare som kan bemöta svenskspråkiga klienter är betydligt fler än de 5 "öronmärkta" tjänsterna.

Både mottagningsteamet och öppenvårdsteamet leds av svenskspråkiga ledande socialarbetare, vilket är av stor betydelse för upprätthållandet och utvecklandet av den svenskspråkiga servicen och samarbetet med övriga aktörer.

Det svenskspråkiga barnskyddets institutionsvård, familjevård och eftervård är även integrerad i de finska enheterna. Tillgången till svenskspråkig personal har varit varierande och klara svenskspråkiga servicekedjor finns inte.

Socialarbetarna uppger att tillgången till svenskspråkiga placeringsplatser inte är garanterad. Vid akuta omhändertagningar och placeringsituationer är det inte garanterat att den unga placeras på ett ställe där hen kan bli förstådd på svenska. För ungdomar, som inte behärskar finska, är det en traumatisk upplevelse att bli placerad i en finskspråkig miljö med andra utsatta ungdomar, utan att kunna kommunicera med personalen eller de övriga ungdomarna.

Varken mottagningshem/institutioner, ungdomshem, skolhem, familjevårdsfamiljer eller familjerehabilitering i huvudstadsregionen kan garantera att den svenskspråkiga unga har kontinuerlig tillgång till svenskspråkig miljö och bemötande. Det enda svenskspråkiga skolhemmet finns i Österbotten, vilket förorsakar kostnader och besvär då den ungas rätt till kontakter till släkt och vänner (barnskyddslagens 54 §, Barnets ställning vid vård utom hemmet, mänskliga relationer och kontakter) skall förverkligas.

Svenskspråkig familjerehabilitering enligt barnskyddslagen (Bsl 37§) kan erbjudas enbart i Raseborg, vilket omöjliggör för familjen att arbeta i Helsingfors och för barnen att gå i skola i Helsingfors under rehabiliteringstiden. Detta kan vara ett hinder för familjerna att ta emot familjerehabilitering som barnskyddets stödåtgärd.

Om enbart en person i personalen kan tala svenska, kan man inte tala om en heltäckande svenskspråkig service. Det är av största vikt att utsatta svenskspråkiga unga får personlig handledning och stöd på sitt modersmål vilket inbegriper att socialarbetaren, eller handledaren, har en god insikt i hela det svenskspråkiga serviceutbudet; allt från fritidsverksamhet och utbildningsalternativ till social- och hälsovårdens service.

”Ansvaret för resultatet av upphandlingen kvarstår hos myndigheten. Tvåspråkiga myndigheter och tvåspråkiga kommuner eller samkommuner ska se till att resultatet av att man köper tjänster är sådant att man kan trygga de språkliga rättigheterna för såväl finsk- som svenskspråkiga medborgare”
(25 § i språklagen).

Juha Jokinen, som är chef för klientstyrningsgruppen (asiakasohjauksen päällikkö) på Helsingfors stads social- och hälsovårdsverk, och ansvarar för konkurrensutsättningen av köptjänster för bl.a. barnskyddet berättar att kunskaper i svenska finns med som ett kriterium vid konkurrensutsättningen, men att det är svårt att följa upp om den svenskspråkiga personalen arbetar kvar på enheten hela tiden. Köptjänsterna uppger att

de kan ge service på båda språken, men det kontrolleras inte i praktiken och i flera fall innebär det att det inte finns kontinuerlig tillgång på svenskspråkig personal på ställena. Samma förfarande torde gälla köptjänster i det övriga sektorerna.

De flesta barnskyddsklienterna är i åldern 13-17 år, såväl inom öppenvården som bland de placerade barnen. Klientskap inom barnskyddet förutsätter att barnet utsätts för fara eller försummelse eller att barnet med sin eget beteende utsätter sig för fara eller äventyrar sin utveckling. Gemensamt för barnskyddets klienter är att de är i behov av mångprofessionellt stöd.

En vanlig orsak till att barnskyddet blir kontaktat är då ett barn avbryter sin skolgång och varken skola eller hem förmår hjälpa barnet att komma tillbaka till skolan. Öppenvården socialarbete formulerade situationen så här:

”Vi ser det i vår öppenvårdsgrupp. Att det är ju en jättestor grupp, som man inte med något som helst medel får att gå till skolan. De är klienter i ungdomspsykiatri också, så flyttas de från normalklass först till flexklass och sedan därifrån till eva-enheten och så går de inte i skola på eva-enheten heller.”

Dessvärre har det visat sig att barnskyddets stödåtgärder inte heller alltid har effekt i dessa situationer. Eftervårdens socialarbete beskriver de ungas situation i eftervården.

”Nu har vi de första tre som fått skolan slutförd på Vamos, före det hade vi ingen. De saknade helt motivation, men på Vamos finns det nu något sådant som motiverar. Tidigare har vi med hjälp av handledarna försökt hjälpa de unga med grundskolan, att göra tillsammans alla uppgifter o.s.v. men inte ens det har lyckats. Det finns ju vuxengymnasier där man kan slutföra grundskolan, men det är nog obetydligt vad de får gjort under eftervården. De unga som har tappat motivationen för skolan redan tidigare av någon orsak och inte under placeringstiden lyckats gå i skola har svårt att finna motivationen under eftervårdstiden. Många kommer från skolhem där det funnits många vuxna som kunnat hjälpa, men de har ändå inte lyckats slutföra sin skola där. Då den unga fyllt 18 och skolgången är helt frivillig är det väldigt svårt att gräva fram skolmotivationen igen. Det som vi inte vet är om någon slutför sin skolgång senare. Att när man mognat lite och inser att utan betyg kommer väggen emot på alla ställen så kan man bli motiverad igen.”

Dessa barn är stor risk för utanförskap om deras grundutbildning inte kan ordnas på ett för de unga möjligt sätt. Erfarenheten visar att de traditionella stödformerna inte är tillräckliga och att nya flexibla stödformer behövs för dessa barn. Vamos, <http://www.vamosnuoret.fi/>, har visat goda resultat, men deras service finns inte tillgänglig på svenska. En del unga väljer att inte ta emot eftervårdens stödåtgärder då de fyllt 18 år och då faller de helt utanför stödstrukturerna.

”Den här typen av människor finns egentligen inte i något register? Han är inte kund i barnskyddet, han är inte kund i utkomststödet, knappast har han anmält sig som arbetssökande heller.”

De unga har kontakt till socialarbetare eller socialhandledare som hjälper dem i ärenden angående bostad, ekonomi, studier och arbete. De flesta unga har också en kontakt till mentalvårdstjänsterna. En del unga är i kontakt med ungdomssocialarbetet i ekonomiska ärenden. Eftervårdens socialarbetare upplever att det är besvärligt att hitta den ungdomssocialarbetare som har hand om de ungas utkomststöd på svenska på de olika områdena i Helsingfors. Före organisationsförändringen 2013 var situationen ännu sämre och då hade eftervårdens socialarbetare rekommenderat sina unga klienter att vända sig till det finskspråkiga utkomststödet på området för att få betjäning, då utkomststödet på svenska hade fungerat så dåligt.

Barnskyddets öppenvårds socialarbetare upplever att de känner till de viktigaste samarbetsparterna på svenska, men de saknar en heltäckande bild av det svenskspråkiga serviceutbudet. Det finns stora brister i den svenskspråkiga servicekedjan för barnskyddet klienter och genom flexibla lösningar och kompletterande finskspråkig service försöker socialarbetarna erbjuda den bästa möjliga service för sina klienter. Eftervårdens socialarbetare upplever att de inte har tillräcklig information och kunskap om sina klienters möjlighet till svenskspråkigt stöd.

Barnskyddets klienter, i öppenvård, institutionsvård och eftervård, är en mycket utsatt grupp som borde ha tillgång till ett fungerande mångprofessionellt stöd. Att svenskspråkiga barn placeras i finskspråkig service kan ha långtgående negativa följder.

”Jag hade en klient på Barnhemmet, en svenskspråkig pojke som gick i svenskspråkig skola. Han började ha stora beteendesvårigheter och begå brott och var i stora svårigheter. Detta ledde till att hans svenskspråkiga kamratnätverk tog avstånd ifrån honom och till slut umgicks han bara med sina finskspråkiga halvt kriminella vänner. Hans språk och kultur försvann. Jag hade många diskussioner med rektorn i skolan, för de ville bli av med honom. Pojken blev utsatt för att bli utstött från skolan, det var andra gången han blev utsatt för det för han hade redan på första klassen i grundskolan blivit utstött från skolan och placerad i specialklass. Pojken flyttade senare till Skolhemmet. Jag har stött på samma fenomen i finska skolor i centrum. Man önskar bli av med besvärliga elever från ”elitskolorna”. De som inte klarar sig i skolan, inte förstår eller lär sig eller beter sig illa, vill man ha bort från skolan. Svenskspråkiga barnskyddsklienter har en dubbel stigma då de inte känner sig välkomna i sin svenskspråkiga miljö för att de beter sig illa och de är inte helt välkomna i den finskspråkiga miljön för att de är svenskspråkiga hurrin.”

5.2. Utkomststöd och socialt arbete för personer under 25 år

Även utkomststödet omorganiserades 2013. Tidigare ansvarade en svenskspråkig socialarbetare för alla svenskspråkiga personers socialarbete som inbegrep utkomststöd. Situationen var ohållbar och resurserna otillräckliga. Efter omorganiseringen integrerades utkomststödet i den finskspråkiga servicen och delades upp i socialt arbete för personer över och personer under 25 år. Utkomststöd och socialt arbete för personer under 25 år, ungdomsocialarbetet, delades upp mellan 4 distrikt, 6 verksamhetspunkter och 9 socialarbetare. Varje svenskspråkig socialarbetare har mellan 120 och 176 finskspråkiga klienter samt integrerat 1-7 svenskspråkiga klienter. Bristen på förmän och ledande socialarbetare som talar svenska och är insatta i de svenskspråkiga ungas situation upplevs vara ett stort problem.

50 klienter överfördes till den svenskspråkiga servicen i januari 2014 och i mars fanns det 36 aktiva klientrelationer på områdena.

Socialarbetarna upplever att det är brist på svenskspråkigt material. Social- och hälsovårdsverkets information till klienterna finns delvis enbart på finska och de svenskspråkiga översättningarna upplevs delvis vara undermåliga. Socialarbetarna upplever att de inte känner till nätverken som arbetar med unga klienter på svenska. Socialarbetarna önska få information om vilken svenskspråkig service det finns för klienterna på, t.ex. Duuri, Te-centralerna, bostadsrådgivarna och hälsocentralerna.

Man efterlyser en sammanställning av all tillgänglig svenskspråkig service för de unga vuxna i Helsingfors. (Nurson johtoryhmä: ruotsinkielisten palvelujen yhteistyökokous 7.3.2013, protokoll)

Socialarbetarna upplever att situationen är ohållbar. Det finns ingen möjlighet för dessa socialarbetare att skapa, upprätthålla och utveckla samarbetet med det övriga svenskspråkiga servicenätverket på svenska, då arbetstiden till största del går åt till att göra detsamma på finska. Den enskilda socialarbetaren har inte insikt i serviceutbudet på svenska och ledningen är inte heller insatt i den svenskspråkiga befolkningens behov och tillgång till svenskspråkig service.

Under fyra tillfällen under kartläggningsarbetet fördes samtal med socialarbetare som ansvarar för socialarbetet för under 25 åriga svenskspråkiga personer i Helsingfors.

Socialarbetarna ser det som en nackdel att arbetet är splittrat mellan så många socialarbetare, för det leder till att rutiner för samarbete med andra aktörer inte uppstår. Socialarbetarna upplever att de inte har tillräckligt med kunskap om de svenskspråkiga samarbetsparterna; de känner inte till vilka de är och vad deras uppgifter är. En del socialarbetare hade för vana att ringa till de finskspråkiga kollegerna för att fråga om de kände till serviceutbudet på svenska. En del av socialarbetarna hänvisar sina klienter vidare till finskspråkig service t.ex. Duuri, där det har funnits medarbetare som kan tala svenska.

Ett område i Helsingfors skilde sig från de andra. Där arbetade två erfarna socialarbetare som hade lång erfarenhet av både svensk och finskspråkiga klienter. De hade i viss mån etablerat kontakter med andra aktörer på fältet och samarbetade med bl.a. Sveps, de ungas krisjour på svenska och de svenskspråkiga hälsostationerna.

Det gemensamma för socialarbetarna är att de inte har några samarbetsrutiner med t.ex. Sveps och Te-centralen och de känner inte till de svenskspråkiga samarbetsparterna i Helsingfors.

Socialarbetarna har inte någon uppsökande eller uppföljande verksamhet, utan är beroende av om de unga klienterna kommer på avtalade tider och träffar sin socialarbetare. Efter organisationsförändringen är det ett flertal klienter som inte har varit i kontakt med sin nya socialarbetare. En del av dessa har valt att ta kontakt med socialarbetare på finska, orsaken är oklar. Gör de det för att de inte är medvetna om möjligheten att få svenskspråkig service eller gör de det för att de föredrar att sköta sina ärenden på finska? Klientplaner, som enligt lag skall göras för varje klient, skrivs in i klientdatasystemet på finska. Klienten är inte alltid med och gör upp planen utan socialarbetaren använder klientplansbottnet främst som ett arbetsredskap.

Nätverksarbete finns det inte tid för, anser socialarbetarna och gemensamma möten med övriga serviceproducenter är ovanliga. I enstaka fall har socialarbetaren möjlighet att gå med en ung klient till ett annat serviceställe t.ex. till en vårdinstans, men det är inte ett rutinförfarande. Socialarbetarna anser att det eventuellt hör till deras uppgift att sammankalla till nätverksmöten kring de unga, men de har inte haft det som arbets sätt. Socialarbetarna har telefonkontakt med övriga serviceproducenter och ibland, då den unga önskar det, kontakt med föräldrarna.

Ungdomar, som hör till barnskyddet eftervård, har ofta en egenvårdare som stöd under besök på olika byråer. Denna service anser socialarbetarna att fungerar bra och hjälper de unga att få ärenden uträttade hos olika instanser.

De mest utmanande klientgrupperna är unga som inte kommer på givna mottagningstider och som inte nås per telefon. Bostadsbrist är också ett stort problem i Helsingfors. 2013 var 1100 personer under 25 år bostadslösa i Helsingfors (Pöppönen 2014) Unga personer med betalningsstörningar har svårt att hitta en bostad till rimligt pris och ibland är socialarbetarna tvungna att hänvisa dessa personer till krisboende, t.ex. Sanduddsgatan krisboende, vilket inte ses som ett lämpligt ställe att bo på för en ung person. Personer som inte fått hjälp på t.ex. Duuri, psykiatrin eller Vamos, hänvisas tillbaka till ungdomsocialarbetet och lyfter då utkomststöd, men nås inte av några rehabiliterande åtgärder.

Ungdomsgarantin innebär att varje ung person skal erbjudas arbete, utbildning eller rehabilitering inom 3 månader. Socialarbetarna upplever att de mest utsatta unga inte har möjligheter att delta i aktiviteterna av psykiska eller sociala orsaker. Psykisk ohälsa, missbruksproblem och/eller bostadslöshet förhindrar dessa unga personer att ta del i serviceutbudet. Flera rehabiliterande åtgärder efterlyses för dessa utsatt unga. Om socialarbetaren på utkomststödet för unga bedömer att en ung person inte har tillräckliga psykiska och/eller sociala resurser för att kunna ta del i arbetspolitiska aktiveringsinsatser och anmäla sig som arbetssökande arbetslös, kan hon besluta att den unga inte behöver kontakta Te-centralen för att kunna erhålla utkomststöd. I dessa fall består den ungas inkomst enbart av utkomststöd och socialarbetaren uppgift blir att motivera personen att ta kontakt till rehabiliterande vårdinstanser. Dessa personer har stor risk för att bli marginaliserade om de inte själva vill eller orkar söka vård.

Ungdomar som lider av t.ex. psykisk ohälsa, handikapp, missbruksproblem, dyslexi eller gestaltningssvårigheter kan ha svårigheter med att hitta information på internet. De flesta myndigheter och övriga serviceproducenter har övergått från personlig betjäning till elektronisk service via internet för att göra informationen om tjänsterna mera tillgänglig för klienterna. Detta är ett stort hinder för denna utsatta grupp av ungdomar, som skulle behöva personlig handledning och bestående kontakter för att få hjälp i sin livssituation.

Socialarbetarna önskar att det skulle finnas ett forum där socialarbetarna som arbetar med de svenskspråkiga unga klienterna inom utkomststödet, kunde träffas och utbyta erfarenheter och information om svenskspråkig service. Socialarbetarna ifrågasätter också om det är klokt att splittra det svenskspråkiga socialarbetet för unga på så många områden och personer. Under semestrar och annan frånvaro uppstår situationer där det inte finns en enda svenskspråkig socialarbetare tillgänglig på byrån. Även om det finns socialarbetare som kan tala svenska med klienterna är det troligt att dessa inte har kunskap om det svenskspråkiga serviceutbudet i Helsingfors.

Ett "infopaket", där all tillgänglig svenskspråkig service, med kontaktuppgifter och substansbeskrivning, kunde råda bot på den största ovissheten som socialarbetarna känner i mötet med en svensk ung person på byrån. Socialarbetarna nämnde särskilt Sveps, Te-centralerna, de svenskspråkiga hälsovårdarna på hälsostationerna och ungdomspsykiatrin som områden de önskade få mera information om.

5.3. Handikappservice och omsorgen om utvecklingsstörda

Den svenska handikappservicen och vården för utvecklingsstörda är integrerad i Östra centrums finskspråkiga enhet för handikappservice. 2 socialarbetare och 2 socialhandledare sköter den svenska handikappservicen. Resurseringen är den samma som före organisationsförändringen och uppskattas vara tillräcklig, för det svenskspråkiga antalet klienter per socialarbetare understiger antalet klienter per socialarbetare inom den finskspråkiga handikappservicen. Den ledande socialarbetaren inom handikappservicen är finskaspråkig, medan den ledande socialarbetaren inom vården för utvecklingsstörda är svenskspråkig från och med år 2015.

De svenska socialarbetarna och socialhandledarna ingår i den finskspråkiga arbetsgruppen i Östra centrum och får professionellt stöd av sina finskspråkiga kolleger. Det ökade antalet kolleger upplevs positivt, men ansvaret för den svenskspråkiga servicen och kännedomen om serviceutbudet för svenskspråkiga vilar ändå enbart på de två svenskspråkiga socialarbetarna.

Svenskspråkiga servicekedjor inom handikappservicen sköts till stor del genom etablerade köptjänster.

Samarbetet med Kårkullas omsorgsbyrå i Helsingfors fungerar bra. Handikappservicen köper svenskspråkiga tjänster av Kårkulla, som erbjuder handledning och rådgivning, boendeservice, coachtjänster, arbetsträning, dagverksamhet och övriga stödtjänster i Helsingfors.

Folkhälsan är en annan etablerad samarbetspart inom handikappservicen, inte minst genom avlastningstjänster och tillfällig boendeservice för unga handikappade personer.

Handikappservicens socialarbetare upplever sitt arbete ensamt. De har inte klara samarbetsparter och det är en sårbar enhet med bara 2 tjänster och en förman som inte är inkommen i svenskspråkig service. Socialarbetarna arbetar gärna mångprofessionellt men har inte som arbetsrutin att sammankalla till mångprofessionella nätverksmöten.

Helsingfors stad erbjuder arbete med stöd för personer med olika funktionsstörningar. En svenskspråkig arbeidskonsulent handleder de svenskspråkiga personerna. Resursen är för liten och de svenskspråkiga personerna får vänta i närmare ett år på att få handledning och arbeidskonsulentens service.

Även Kårkulla erbjuder svenskspråkig arbeidskonsulentenservice, men Helsingfors stad köper inte tillräckligt av denna service. Personer som saknar diagnos, men har stora svårigheter att klara sig i livet, omfattas inte av handikappservicelagens tillämpningar i Helsingfors och beviljas således inte arbeidskonsulentens service.

Socialarbetarna upplever att den svenskspråkiga servicen för unga handikappade inte är tillräcklig. Socialarbetarna känner inte till de svenskspråkiga samarbetsparterna på te-centralen, utkomststödet, utbildningsenheterna o.s.v. Samarbetet med Sveps, barnskyddet och psykiatrin har man däremot goda erfarenheter av.

Kårkulla samkommun. Unga personer med utvecklingstörning, som får service enligt specialomsorgslagen, erbjuds sysselsättning och skyddat arbete av Kårkulla. Antalet platser är tillräckligt och dessa personer får handledning och stöd för att klara sig i sin dagliga verksamhet.

För svenskspråkiga ungdomar inom specialomsorgen finns specialyrkesskolan, Optima, som erbjuder anpassad yrkesutbildning, yrkesförberedande utbildning och yrkesträning. Optimas uppsamlingsområde är stort och alla som söker in får inte plats.

På omsorgsbyrån i Helsingfors arbetar en svenskspråkig socialarbetare som har kontakt med alla svenskspråkiga personer med utvecklingsstörning i Helsingfors. Socialarbetaren deltar i mångprofessionella vårdmöten med alla sina klienter. Dessa klienter får stöd med att hitta andra stadets utbildning, främst på Helsingfors dagcenter eller arbetscentral. Kapaciteten är tillräcklig och enheterna skall få nya, rymligare utrymmen inom en nära framtid. En del klienter studerar på specialyrkesskolan Optimas yrkesförberedande linje. Kårkulla har två arbetskonsulenter som handleder klienterna på arbetet och söker lämpliga arbetsplatser till dem. 2014 erhöll en svenskspråkig ung person arbetskonsulentens service i Helsingfors.

Även personer med olika funktionsstörningar som saknar omsorgsprogram kan få arbetskonsulenternas service. Kårkulla erbjuder flexibla lösningar för sina klienter som varken behöver ha diagnos för att få ett omsorgsprogram eller ha ett omsorgsprogram för att få service.

Kårkullas socialarbetare deltar gärna i mångprofessionella möten; naturliga samarbetsparter är hälsovården, handikappserviceen och skolorna. Helsingfors stad köper Kårkullas tjänster efter behovsprövning och därför styrs Kårkullas samarbetsmöjlighet med det övriga servicenätverket av stadens betalningsförbindelser.

5.4. Mentalvårdstjänster för unga

Grundskolans elevvård utgör ofta den första kontakten för unga med psykiska problem. Skolläkaren kan vid behov skriva en remiss till Tak-polikliniken om det finns behov för en psykiatrisk utredning eller undersökning. Tak-polikliniken utreder 13–17-åriga ungdomars behov av psykiatrisk vård. På Tak-polikliniken arbetar två team. Det ena teamet består av 6 sjukskötare, 2 läkare, 1 socialarbetare, ½ psykolog, ½ ergoterapeut och ½ läkare. Två personer, 1 socialarbetare och 1 sjukskötare ansvarar för det svenskspråkiga utredningsarbetet som omfattar alla svenskspråkiga remisser från huvudstadsregionen. Den unga får tid till Tak-polikliniken inom 3 månader efter att remissen har anlänt till dem. I brådskande fall erbjuds en tid fortare. Tak-poliklinikens utredning görs inom 6 veckor och efter det erbjuds den unga vård inom öppenvården, på

den svenska ungdomspsykiatriska polikliniken, eller återremitteras hen till bashälsovården. De unga som rekommenderas fortsatt psykiatrisk vård får en tid till polikliniken inom 3 månader.

Den svenskspråkiga ungdomspolikliniken betjänar ungdomar i åldern 13-18 år. Det svenskspråkiga teamet består av 1 läkare, 1 psykolog, 1 socialarbetare och 1 sjukskötare. Teamet har haft svårigheter med att rekrytera svenskspråkig personal och har varit tvungna att fungera i långa perioder med bristfällig besättning.

De unga, som återremitteras till bashälsovården rekommenderas kontakt till familjerådgivningsbyrån, Helsingforsmissionens krisjour för unga som kan erbjuda samtalshjälp för unga i åldern 12-29 år och Folkhälsans ungdomspoliklinik, som erbjuder mångprofessionellt stöd till ungdomar och deras familjer.

”Det är många, många instanser som utreder och betydligt färre som sedan liksom sköter den här vården, om man tänker på ungdomskedjan, att först skall de till någon, de kanske kommer till skolpsykologen eller kuratorn, som sedan skickar till läkaren, för att de skall få en remiss till en TAK-poliklinik, där de sedan utreds och sedan kommer de till ungdomspsykiatrin och sedan rekommenderar ni en terapeut, alltså fem sex steg, räknar jag upp här.”

Åtgärderna som vidtagits i kommunerna för att förhindra utanförskap och risk för marginalisering bland unga har i allt för hög grad fokuserat på utbildning och skapandet av arbetstillfällen och dessa åtgärder hjälper inte de mest utsatta ungdomarna som närmast är i behov av social rehabilitering och lämplig psykiatrisk vård och rehabilitering (Nuorisotakuu 2014).

Flera professionella, t.ex. medarbetarna på Sveps, skolkuratorerna och socialarbetarna inom utkomststödet, barnskyddet och handikappservicen har uttryckt sin oro över de svenskspråkiga ungas möjligheter att få psykiatrisk vård på svenska i Helsingfors. Man känner till enstaka medarbetare på ungdomsstationerna, de ungas krisjour och ungdomspoliklinikerna som kan ge service på svenska, men en klar bild av de svenska vårdkedjorna inom psykiatrin efterlyses.

”Unga personer som drar sig undan, isolerar sig och saknar vänner blir inte sedda och mötta i vardagen. Man inser inte vilken risk dessa ungdomar utsätts för”, säger en ledande ungdomspsykolog på ungdomspsykiatriska polikliniken. Isolerade unga behöver gedigen social- och hälsovård för att klara sig som vuxna.

Vårdgarantin fungerar i Helsingfors. Alla unga får den första mottagningstiden inom 3 veckor men remissförfarandet är ansträngande för de unga patienterna. Det normala förfarandet är att den unga kontaktar hälsostationens läkare eller skolläkaren för att få en remiss till psykiatrin. Före det har den unga oftast varit i kontakt med skolkuratorn

eller skolhälsovårdaren för konsultation. Läkaren vill träffa den unga 3-5 gånger innan hen är redo att skriva en remiss till TAK-polikliniken. På Tak-polikliniken träffar den unga en läkare/psykolog 5 gånger. Då utredningen är klar remitteras den unga tillbaka till bashälsovården i 40-50 % av fallen, eller till den psykiatriska vården för unga. På ungdomspsykiatrin träffar den unga en ny läkare och övrig personal som vid behov hjälper honom att hitta en lämplig terapikontakt. Den terapeuten skall sedan den unga etablera ett förtroendefullt och långvarigt förhållande till.

Flera ungdomar orkar inte motivera sig till detta långa remissförfarande och uteblir från reserverade tiden i något skede av processen. Inom den psykiatriska vården är även kontakten till den ungas föräldrar i vissa fall ett villkor för att den unga skall få vård. I resurssvaga familjer finns det risk för att den ungas föräldrar inte förmår engagera sig under hela processen och då kan slutresultatet vara att den unga inte får vård.

De ungdomar som remitteras tillbaka till primärvården från Tak riskerar att bli utan psykiatrisk vård. Den ursprungliga remitterande instansen, ofta skolan, har ju redan konstaterat att deras egna resurser inte räcker till för att de skall kunna hjälpa den unga och har därför bett om hjälp från specialistsjukvården. När den unga inte har tagits emot där, står primärvården, i praktiken skolan, rätt hjälplös inför utmaningen.

Svenskspråkiga ungdomar som är i behov av psykiatrisk avdelningsvård hänvisas till Ekenäs sjukhus. Det finns ingen svenskspråkig avdelningsvård för ungdomar i Helsingfors. För vuxna patienter finns avdelningsvård på svenska på Stengårds sjukhus.

Ungdomarna skulle dra nytta av en svenskspråkig lågtröskelmottagning, dit de kunde vända sig anonymt. Det har visat sig att unga personer gärna talat om svåra livssituationer anonymt och t.ex. kristelefonerna tar emot samtal från unga som lever i mycket besvärliga livssituationer. Ungdomar har också uttryckt att det kan kännas stigmatiserande att kontakta skolpsykologen i skolan (Lunabba 2014).

Den vanligaste orsaken till att unga personer kommer i kontakt med psykiatrin är olika former av depression. Depressionen är ofta en sekundär orsak; bakomliggande orsaker är ofta relationsproblem, familjevåld, mobbning och övriga sociala missförhållanden.

Ungdomspsykiatrin efterlyser tidigare ingripande då barn beter sig aggressivt, är involverade i skolmobbning, har ätstörningar eller är utsatta för kriser.

För unga personer som är patienter inom ungdomspsykiatrin är det ett kritiskt skede då den unga blir myndig och kan avsluta vården utan att etablera en ny vårdkontakt till vuxenpsykiatrin.

Inom ungdomspsykiatrin är samarbetet med barnskyddet och familjerådgivningen viktigt och dessa kontakter är etablerade. Man efterlyser ett fungerande nätverk kring ungdomar och föreslår att ett konsultationsnätverk skulle skapas på svenska i Helsingfors.

Representanter inom olika förvaltningsområden skulle utse en person som kan ge konsultativ rådgivning till medarbetare inom det mångprofessionella nätverket kring unga svenskspråkiga i Helsingfors.

Folkhälsans tonårspoliklinik erbjuder svenskspråkig service till unga och deras familjer i huvudstadregionen. Folkhälsans öppna mottagning tar emot unga och deras familjer 1-5 gånger utan betalningsförbindelse och i en del situationer kan det vara en tillräcklig hjälp för familjerna. Folkhälsan har ett mångsidigt utbud av tjänster för svenskspråkiga barn och familjer. Gruppverksamhet med parallella stödgrupper för barn och föräldrar har visat sig fungera bra. En del familjer bekostar sitt deltagande själva medan andra kan få betalningsförbindelser från sina hemkommuner. Helsingfors stad har beslutat att inte köpa dessa tjänster och enbart i undantagsfall kan en svenskspråkig person få betalningsförbindelse till polikliniken, t.ex. av barnskyddet i Helsingfors. Under år 2013 beviljade Helsingfors stad 1 betalningsförbindelse till Folkhälsans tonårspoliklinik.

På Folkhälsan upplever man att ungdomar med neurologiska problem eller ADHD-Asbergerdiagnoser har svårt att få hjälp på svenska i Helsingfors. Familjer med komplicerade föräldrarelationer, t.ex. barn som lever i svåra skilsmässoprocesser, har också svårt att få hjälp..

Folkhälsan medverkar i ett nätverk "Skolfrånvaronätverket" där skolornas rektorer och kuratorer, de ungas krisjour, ungdomspsykiatri, TAK, sjukhuskolan, Klaari, Sveps, Practicum, familjerådgivningsbyrå, Barnavårdsföreningen och barnskyddet medverkar. Nätverket sammanträder regelbundet och har en etablerad funktion. Enligt Folkhälsans erfarenhet skulle flera barn gagnas av ett byte till en Flex-klass eller till sjukhuskola i ett tidigare skede. Då kunde den unga få hjälp under en längre tid innan tonåren och insatserna skulle vara effektivare

Den svenska familjerådgivningen består av ett svenskspråkigt team som arbetar vid sidan om de finskspråkiga teamen. Det svenskspråkiga teamet består av 2 socialarbetare, 2½ psykolog och tillgång till en barnpsykiater ungefär en gång i veckan. Resurseringen verkar vara tillräcklig och de svenskspråkiga klienterna, 142 klienter år 2013, erbjöds vård inom fastställda tidsramar.

Teamen arbetar flexibelt över språkgränserna och det svenska teamet upplever att det är en fördel att höra till ett större professionellt sammanhang. Många familjer är tvåspråkiga och då är det behändigt att använda båda språken efter behov. Familjerådgivningens uppgift har förändrats och sedan 2008 tar familjerådgivningen emot familjer med barn upp till 18 år. Familjerådgivningen har inte direkta terapikontakter med unga, utan då en ung person är i behov av terapi kan familjerådgivningsbyråns läkare skriva en remiss till Hus Tak-poliklinik. Familjerådgivningen upplever att deras största insats är stödsamtal med föräldrar till yngre barn. Den svenska familjerådgivningsbyrå sköter inte ungdomar som lider av

svåra hemförhållanden p.g.a. föräldrarnas stora konflikter. Dessa ungdomar står utan stöd och kan reagera med nedstämdhet, aggressioner eller isolering då de inte får den hjälp de skulle behöva.

5.5. Elev- och studerandevård

”Det förebyggande arbetet skall ske innan problemen vuxit till sig”, och då riktas blickarna mot grundskolan. Eleverna tillbringar sina dagar i skolan och är omgivna av vuxna; lärare och övrig personal, under skoldagen. Trygga relationer till vuxna i skolan ökar förutsättningen för att eleverna skall trivas och kunna få hjälp då de behöver (Lunabba 2013, 187-190). Även inom barnskyddet, handikappservicen, psykiatri och Sveps är målsättningen att förebygga utslagning bland unga. I det följande kapitlet redogörs för de professionellas syn på sina möjligheter att uppfylla den målsättningen.

En ny lag om elev- och studerandevård trädde i kraft den första augusti 2014. Tidigare har det funnits stora skillnader på tillgången till kuratorer eller psykologer i skolorna men nu garanteras alla en miniminivå av kurators- och psykologtjänster, både i grundskolan och på andra stadiets utbildning. En elev eller studerande ska ha rätt att träffa en kurator eller psykolog senast den sjunde skoldagen efter att hen har begärt det. I brådskande fall skall det här gå att ordna samma dag eller senast följande skoldag. Den här tidsfristen har lett till att många kommuner har anställt fler kuratorer och psykologer.

Det finns 5 svenskspråkiga högstadieskolor, 4 svenskspråkiga gymnasier + den svenskspråkiga Steinerskolan och den svenskspråkiga yrkeskolan Praktikum i Helsingfors. 5 skolkuratorer finns till förfogande för eleverna i dessa skolor. Kuratorerna arbetar i flera skolor och är därför inte anträffbara i varje skola dagligen.

5.5.1. Elevvård i grundutbildningen

År 2012 gick 3203 barn i de svenskspråkiga grundskolorna i Helsingfors (Helsingfors statistiska årsbok 2013).

För att öka kuratorns synlighet i skolorna träffar kuratorerna alla elever i årskurs 7 och årskurs 10 och alla elever under första året i gymnasiet (med undantag av gymnasiets kvällslinje). Kuratorn träffar också alla barn med specialbehov. Dessa rutiner har sänkt tröskeln för eleverna att ta kontakt vid behov.

Eleverna kommer i kontakt med kuratorn genom att själv ta kontakt, genom att föräldrarna kontaktar kuratorn eller genom att lärarna begär att eleven skall kontakta

kuratorn. Då lärarna önskar att en elev skall kontakta kuratorn är orsaken ofta att eleven har stor skolfrånvaro, är aggressiva eller har andra beteendeproblem. Eleverna tar själva kontakt då de känner sig nedstämde, är omotiverad eller har relationsproblem.

Kuratorerna upplever att allt flera elever upplever skolan som stressande och ångestskapande. Eleverna känner starka, både yttre och inre prestationskrav, vilket leder till ångest och övriga psykiska symptom. Kuratorernas samarbete med skolans övriga personal fungerar bra; man konsulterar varandra och arbetar tillsammans för elevernas bästa. Kuratorerna deltar i möten som gäller konflikter mellan föräldrar och skolan och har etablerat kontakter med barnskyddet, ungdomspsykiatri, de ungas krisjour, familjerådgivningen, Folkhälsans tonårspoliklinik, polisen, ungdomsväsendet och Sveps.

I en del skolor finns ungdomsarbetare och församlingens medarbetare tillgängliga under skoldagarna. Det har visat sig vara mycket lyckat att ha flera vuxna närvarande i skolmiljön. Eleverna kontakter gärna dessa personer för de upplevs som "utomstående" och mera tillförlitliga än skolans övriga personal.

Elever som har behov av mera stöd har möjlighet att flytta till en Flex-klass i åk 8 och 9. I flex-klassen tas den enskilda eleven speciella stödbehov i beaktande och målsättningen är att eleverna skall få ett avgångsbetyg från grundskolan. På flex-klassen studerar eleverna i ett långsammare tempo med målsättningen att få 7 i medeltal på avgångsbetyget. Skolkuratorerna önskar att flera elever skulle flytta över till en flex-klass i ett tidigare skede. Det skulle bespara eleverna många bekymmer och känslan av misslyckande.

Elever med etablerad kontakt till barn- eller ungdomspsykiatri har möjlighet att få grundskoleundervisning enligt ett individuellt anpassat schema i Zacharias Topelius skolan. 10 elever var inskrivna i Zacharias Topelius skolan (EVA-enhet) högstadium hösten 2014.

Enligt elevvårdens kuratorer är det mycket ovanligt att elever i de svenskspråkiga grundskolorna i Helsingfors inte erhåller ett godkänt avgångsbetyg från grundskolan. De elever som önskar förbättra sitt avgångsbetyg har möjlighet att gå ett år till i skola, i åk 10.

I Helsingfors finns ingen svenskspråkig skola som erbjuder grundskoleundervisning för vuxna. I de finskspråkiga kvällsgymnasierna och på Vamos finns möjlighet att slutföra grundskoleutbildningen på finska.

I grundskolan ombesörjer man att alla elever som avslutar sina grundskolestudier deltar i den gemensamma ansökan till andra stadiets utbildning. Antalet studieplatser på andra stadiet är tillräckligt och varje svenskspråkig elev blir antagen till en utbildning på andra stadiet. De svenskspråkiga eleverna föredrar gymnasiestudier framför yrkesstudier och avbrottsstatistiken för svenskspråkiga elever i andra stadiets utbildning är omkring 50 %

lägre än i de finskspråkiga skolorna. Flera av avbrotten på andra stadiet beror på att den studerande flyttar över till en annan utbildningslinje inom Helsingfors, flyttar till en annan kommun eller utomlands eller börjar arbeta.

Elever med psykiska eller sociala svårigheter är i behov av kontinuerligt stöd på många plan, där ett fungerande mångprofessionellt samarbete är av avgörande betydelse för hur den enskilda eleven skall lyckas genomföra sin skolgång och utvecklas enligt sin fulla kapacitet. Potentiella "drop-outs" finns i flex-klasserna, specialklasserna och specialgrupperna i skolorna, enligt skolkuratorerna.

Skolkuratorerna ser som sin uppgift att sammankalla mångprofessionella nätverk. Specialklassarnas elever är ofta i kontakt med flera vårdinstanser och där är det en självklarhet att det mångprofessionella nätverket samlas och gör upp gemensamma målsättningar för arbetet med den unga. Skolkuratorerna deltar i nätverksmöten tillsammans med barnskyddet, ungdomspsykiatrin, handikappservicen och övriga professionella som är i kontakt med eleven och hans familj. Samarbetet sker spontant men etablerade strukturer och rutiner för samarbetet finns inte. Kuratorerna efterlyser metoder för mångprofessionellt arbete och utbildning för hela skolans personal i bemötande och föräldrakontakter. Den nya elevvårdslagen för med sig att nätverksmöten kommer att dokumenteras på ett mera systematiskt sätt än tidigare.

Skolkuratorerna anser att elevvårdsarbetet kunde förbättras genom ett effektivare samarbete mellan skola, hem, handikappservicen, psykiatrin och barnskyddet. Även samarbetsstrukturerna inom den egna organisationen kunde ses över. Skolkuratorerna upplever att lärarna ofta har för hög tröskel för att ta kontakt med elevvårdsgruppen då de känner oro för något barn. Enligt skolornas lagar och förordningar skall läraren kontakta föräldrarna och berätta att han kommer att diskutera sin oro över barnet i elevvårdsgruppen. Många lärare upplever att detta är svårt att diskutera sin oro med föräldrarna och då kommer aldrig oron till elevvårdsgruppens kännedom. Skolkuratorerna önskar mera utbildning och info om samarbetsrutiner och barnskyddet roll för skolornas personal. De skolor som var delaktiga i Sabir-projektet (Söderström & Backman, 2011) upplevde att det var ett bra sätt att närma sig denna problematik.

5.5.2. Studerandevård i gymnasieutbildningen

74 % av de svenskspråkiga 16 – 18 åringarna studerar i gymnasiet. 1249 elever studerade vid de svenskspråkiga gymnasierna i Helsingfors 2013 (Steinerskolans studerande saknas från statistiken), 3,4 % eller 43 elever avbröt sina gymnasiestudier av någon orsak.

Omkring 8 % av gymnasieeleverna har kontakt med skolkuratoren under läsåret. 5 % av ärendena gäller inlärningssvårigheter och undervisningsarrangemang medan 95 % av kontakterna gäller beteendесvårigheter, känslomässiga svårigheter, kamratrelationer eller problem inom familjen. Kuratorernas klientkontakter berör huvudsakligen frågor gällande trivsel, välmående och relationer. Gällande beteendесvårigheter har kontaktorsaken oftast handlat om skolfrånvaro och bristande motivation. I gymnasierna har arbetet med motivationsproblem och skolfrånvaro ökat. Stress, depressions- och ångestsymptom är också vanliga orsaker till kontakt med kuratorn.

I Tölö specialiseringsgymnasiums kvällslinje (Aftis) studerar 48 elever hösten 2014. 24 av eleverna har inlärnings- eller språksvårigheter som försvårar deras studieframgångar. 95 % av studerandena har avbrutit sina gymnasiestudier tidigare i ett dagsgymnasium på grund av motivationsproblem, känsla av utanförskap, depression eller tidsbrist på grund av förvärvsarbete.

I Aftis finns inga studerandegrupper, utan varje elev studerar individuellt enligt sin personliga studieplan som uppgörs årligen tillsammans med studiehandledaren. Studerande på kvällslinjen har inte haft rätt till studiestöd, stödundervisning, elevvård eller skolhälsovård fram till augusti 2014 då den nya elevvårdslagen trädde i kraft. En psykiatrisk sjuksköterska som betjänar alla svenskspråkiga elever på andra stadets utbildning och yrkeshögskolan Arcadas elever, finns till förfogande även för Aftis elever, men den insatsen är marginell.

Enskilda ämneslärare bokför elevernas frånvaro och kontakter elever med mycket frånvaro vid behov. Om en elev avbryter sina studier meddelar Aftis om det till Sveps, som informerar Aftis om eleven är i kontakt med dem.

Aftis har inte möjlighet att följa upp och stöda enskilda elevers trivsel och framgång i skolan. Lärarna upplever att de inte kan förebygga och motarbeta socialt utanförskap. Lärarna är få timmar på plats i skolan och eleverna saknar grupper som kunde stärka den sociala samvaron i skolan. Med tanke på att elevernas ofta har negativa erfarenheter från tidigare gymnasiestudier skulle en fungerande elevvård med stödinsatser både i inlärnin g och sociala färdigheter vara nödvändig för att eleverna skulle kunna få stöd i sina gymnasiestudier.

5.5.3. Studerandevård i yrkesutbildningen

19 % av de svenskspråkiga 16-18 åringarna studerade i yrkesskola 2012. 309 Helsingforsbor, under 25 år, studerade vid Yrkesinstitutet Prakticum 2014. Avbrottsstatistiken visar att 6,5 % av studerandena, 20 elever, avbröt sina studier under läsåret 2013. Orsakerna till avbrotten är många, och alla som avbröt sina studier hänvisades en annan studieplats eller sysselsättning.

Det finns två anställda kuratorer på Prakticum. Kuratorerna samarbetar i elevvårdsteamet med skolhälsovårdaren och en psykiatrisk sjuksköterska, som även har alla svenskspråkiga gymnasier och Arcada som sitt arbetsfält.

Kuratorerna upplever att de har möjlighet att erbjuda en lågtröskelverksamhet för eleverna. Eleverna besöker både kuratorerna och hälsovårdarna spontant och elevvårdsgruppen strävar efter att kunna ta emot eleverna även utan tidbeställning. Kuratorernas arbete omfattar rådgivning, samtalsstöd och även krisstöd för både personal och elever i krissituationer. Kuratorerna är med i den svenskspråkiga mångprofessionella krisgruppen för dagvård och skola i Helsingfors.

Ungdomscentralen ungdomsarbetare samarbetar med Prakticum och finns anträffbara i skolan 1-2 gånger i veckan. Ungdomspedagoger ansvarar för stödundervisning, idrottsevenemang, elevkårsverksamhet och tutorverksamhet mm.

De vanligaste orsakerna till elevernas kontakt med kuratorerna är elevernas hälsoproblem; depression, nedstämdhet och ångest. Flera elever lider också av missbruksproblem, relationsproblem och problem med den egna identitetsutvecklingen. Samarbetet med psykiatrin är utmanande då eleverna beroende av ålder hör till antingen ungdoms- eller vuxenpsykiatrin och i gränsen mellan dessa två kan flexibilitet vara ett okänt begrepp. Det komplicerade remissförfarandet leder till att det finns risk för att ungdomarna inte orkar genom alla utvärderingsskeden utan faller ut ur vårdsystemet. Den unga skulle behöva en stödperson som ledsagare genom vårdkedjan tills den lämpliga vårdformen hittats. Praktikums kuratorer har i viss mån möjlighet att följa med studerandena till olika vårdinstanser, vilket har visat sig vara värdefullt för studerandena.

Kuratorerna har samarbete med ätstörningskliniken, där den unga kan få gå tre gånger gratis och till Folkhälsans öppna mottagning som erbjuder stödsamtal 1-5 gånger gratis.

Ungdomar som saknar neurologiska eller psykiatriska diagnoser, men är i behov av mycket stöd i undervisningen och socialt i skolan, har Prakticum svårt att erbjuda tillräckligt stöd. Eleverna har rätt till individuell läroplan på medicinska eller sociala grunder och resurslärare arbetar med detta. I praktiken är det svårt att förverkliga undervisningen för dessa elever. Prakticum vägleder dessa elever till Hus neuropsykiatriska enhet, som dessvärre inte kan erbjuda vård och undersökningar på svenska.

För svenskspråkiga ungdomar inom specialomsorgen finns en specialyrkesskola, Optima, som erbjuder anpassad yrkesutbildning, yrkesförberedande utbildning och yrkesträning. Optimas uppsamlingsområde är hela Svenskfinland vilket innebär att alla sökande inte blir antagna till utbildningen. Optima ordnar yrkesutbildning för unga och vuxna, ansvarar för specialyrkesutbildningen i Svenskfinland samt erbjuder olika former av tjänster för arbetslivet. Utbildningarna är i huvudsak svenskspråkiga, men en linje inom

den grundläggande yrkesutbildningen och delar av vuxenutbildningen är finskspråkiga. Optima verkar i första hand i Jakobstadsregionen men genom den yrkesinriktade specialundervisningen finns de kursutbud i hela Svenskfinland.

Skolkuratorerna har en etablerad kontakt till Sveps och anmäler till Sveps uppsökande verksamhet om någon elev oväntat avbryter sina studier. Före det kontakter kuratorerna eleven och hemmet och försöker motivera eleven att komma tillbaka till skolan. En del elever avbryter tillfälligt sina studier på Prakticum och kan då för en tid få stöd av Sveps stödtjänster. Kuratorerna håller sporadisk kontakt till Sveps under den tiden för att följa upp elevens situation. Samarbetet mellan Sveps och Prakticum upplevs välfungerande och flexibelt.

Kuratorerna upplever att deras interna uppföljning av eleverna är bristfällig. Dokumentationen är sporadisk och inte systematisk vilket kan leda till att eleven inte har en klar uppfattning om olika stödåtgärders funktion. Ett bättre strukturerat eget arbete och klar uppfattning om Helsingfors stödtjänster för svenskspråkiga unga efterlyses av kuratorerna.

5.6. Svenska produktionsskolan Sveps

Sveps, officiellt Svenska produktionsskolan (<http://www.sveps.fi/om-sveps/>), har sedan 1996 jobbat för att förbättra ungdomars möjligheter att hitta en plats i studier eller i arbetslivet. Ordet produktionsskola används mera i bl.a. Danmark och Tyskland, men i Finland talar man oftare om ungdomsverkstäder. Sveps målsättning är att förbättra svenskspråkiga ungas möjligheter till studier och arbete, att motarbeta skol- och studietrötthet, att förbättra ungdomarnas välmående samt att motarbeta marginalisering och risk för utanförskap. Sveps hjälper unga att hitta utbildning, arbetsprövning och arbete. Den ungas ekonomi, boende, psykisk och fysisk hälsa är områden som diskuteras och de unga får hjälp med frågor kring yrkesval och studiemöjligheter.

Sveps erbjuder fyra olika verksamheter; uppsökande ungdomsarbete, startträning, arbetsträning samt jobbcoaching. Sveps är den enda svenskspråkiga ungdomsverkstaden i huvudstadsregionen och jobbar för att ungdomar som talar svenska ska få handledning och service på sitt eget språk.

Sveps erbjuder arbete, arbetsprövning, studier, verkstad eller rehabilitering åt svenskspråkiga personer från Helsingfors, Esbo, Vanda, Grankulla och Kyrkslätt i åldern 16-28 år som berörs av ungdomsgarantin.

Ungdomar och samarbetspartners är i kontakt med Sveps för att få vägledning och/eller information om bl.a. utbildning, arbetsprövning eller annan sysselsättning.

De flesta ungdomar får kontakt med Sveps via grundskolornas och Praktikums kuratorer som har skyldighet att anmäla till den uppsökande verksamheten om en elev avbryter sin utbildning på andra stadiet.

Sveps ansvarar för den uppsökande verksamheten i Helsingfors. Den ungas egen kontakt med den uppsökande verksamheten samt föräldrarnas kontakt till Sveps, har under de senaste åren ökat. Antalet ungdomar som anmäldes till Sveps enligt ungdomslagen var 55 år 2013.

Sveps uppsökande verksamhet fungerar som en vägledningstjänst. Den erbjuder den unga individuellt stöd, servicevägledning och stöd i livssituationen. Antalet unga inom den uppsökande ungdomsverksamheten 2013 har ökat markant. Den svaga ekonomiska situationen har märkts under de senaste åren bland de unga och samarbetet med socialservicen har intensifierats. Många unga har en mångfacetterad problematik; med avbrutna studier på andra stadiet, ensamhet, psykiskt illamående, ekonomiska problem, bostadslöshet, något slag av funktionsnedsättning, svårigheter att på egen hand söka sig till existerande service, svårigheter med rutiner och dessutom saknar de arbetsplats, studieplats eller sysselsättning. Många unga behöver konkret handledning för att nå fram till olika tjänster och ett vuxet stöd vid uppsökande av dessa.

Unga som har avbrutit gymnasiestudierna eller har en godkänd paus i studierna har märkbart ökat. Även antalet unga med andra eller tredje stadiets utbildning har ökat. Sveps arbetar för att hitta rätt studiealternativ och studieform för dessa unga. Ungdomarna behöver stöd med att söka till den gemensamma elevansökan, ansöka till specialyrkesutbildningar, ansöka till folkhögskolor, yrkeshögskolor och universitet.

Inom Sveps uppsökande ungdomsverksamheten fanns under 2013 tre tjänster. Under året har 200 personer deltagit i Sveps uppsökande ungdomsverksamheten. Inom den uppsökande verksamheten erhöll 130 ungdomar vägledningstjänster och 70 ungdomar följdes upp i olika verksamheter. Jobbcoachen ansvarar för företags och föreningssamarbete, kartlägger arbets- och prövningsplatser för samtliga deltagare i Sveps olika verksamhetsområden. Samtliga ungdomar har möjlighet att ta del av jobbcoachens tjänster.

Sveps är den centrala aktören för svenskspråkiga unga som berörs av ungdomsgarantin. Det ständigt ökande antalet unga som kommer till Sveps tänjer på personalresurserna och med tanke på att alla professionella samarbetsparter inte känner till Sveps verksamhet är det sannolikt att antalet unga som är i behov av Sveps verksamhet kommer att öka i Helsingfors.

På Sveps kartlägger man den ungas dygnsrytm, hälsotillstånd och motivation för fortsatt arbete. De flesta ungdomarna har en omvänd dygnsrytm och då blir den första

målsättningen för arbetet att korrigera den ungas dygnsrytm och erbjuda sysselsättning om dagarna i den utsträckning den unga förmå delta i gemensamma aktiviteter.

Organisationsförändringarna inom Te-centralen och social- och hälsovårdsverket har försvårat samarbetet med professionella som arbetar med unga inom andra verksamhetsområden. Fungerande samarbetsrelationer är avhängiga av goda personliga kontakter då strukturer för samarbetet saknas. T.ex. samarbetet med Te-centralerna är varierande då en del tjänstemän inte önskar att Sveps handledare kommer med den unga på möten till Te-centralen, medan andra anser det vara önskvärt.

Samarbetet med utkomststödets socialarbetare fungerar bra i många fall, men Sveps medarbetare upplever att de inte har tillräcklig information om det svenskspråkiga nätverket inom social- och hälsovården i Helsingfors.

Sveps efterlyser mera möjligheter att ta hand om resurssvaga unga under en längre tid. Sveps önskar också en förteckning över svenskspråkiga samarbetsparter i Helsingfors och gemensamma forum för dessa aktörer.

På Sveps konstaterar man att de resursstarka personerna drar nytta av verksamheten, medan de svagare inte får den service de behöver. Sveps verksamhet baserar sig på att den unga skall få stöd under högst ett år, och under det året skall man få servicenätverket att fungera kring den unga så att hen kommer vidare och hittar en lämplig utbildning, arbete eller sysselsättning. De resurssvaga behöver betydligt längre tid. Remissförfarandet inom psykiatrin är långsamt och det är inte ovanligt att det tar över ett halvt år innan den unga har etablerat en vårdkontakt inom psykiatrin. För dessa ungdomar är det viktigt att det finns en dagsrutin och meningsfull sysselsättning under tiden de väntar på att få en vårdkontakt. Sveps kan inte erbjuda denna serviceform, som saknas helt och hållet på svenska i huvudstadsregionen. Sveps har i vissa fall överfört dessa ungdomar till Vamos (<http://www.vamosnuoret.fi/>) finskspråkiga verksamhet, men långt ifrån alla svenskspråkiga unga som är i behov av mångprofessionellt stöd klarar sig i en helfinsk rehabiliteringsmiljö. Sveps har också samarbete med Työvoiman palvelukeskus Duuri i Helsingfors (<http://www.hel.fi/www/Helsinki/fi/sosiaali-ja-terveyspalvelut/sosiaalinen-tuki-ja-toimeentulo/tyollistymisen-tuki/duuri/>).

På Duuri finns 6 personer som har möjlighet att betjäna klienter på svenska. På Duuri erbjuds de unga personlig handledning och rådgivning i planering av studier, arbete eller rehabilitering. Personalen är mångprofessionell och består av Te-centralens experter, socialarbetare, handledare, hälsovårdare och psykologer. Svenskspråkiga klienter hänvisas till Duuri främst från Te-centralen, ungdomssocialarbetet och Sveps. Antalet svenskspråkiga klienter är inte statistikfört, men personalen upplever att de flesta svenskspråkiga klienterna väljer att sköta sina ärenden på finska på Duuri. Språkfrågan utreds med klienterna och för dem som önskar service på svenska erbjuds en

svenskspråkig socialarbetare eller handledare. I oktober 2014 önskade 2 unga personer service på svenska på Duuri.

Personalen på Duuri arbetar utgående från ett nätverksperspektiv. Arbetssättet är inbyggt i Duuris interna struktur, där samarbetet mellan Kela, Te-centralen och hälsovården är grunden för verksamheten. Duuris medarbetare upplever att deras roll är att fungera som koordinatörer för nätverkssamarbetet med övriga aktörer i klientens ärende. Det mångprofessionella samarbetet fungerar varierande, en del samarbetsparter är ovilliga att komma på nätverksmöten p.g.a. tidsbrist och ofta kan det ta besvärligt lång tid att få nätverket samlat till ett gemensamt möte. Klientens eget nätverk inbjuds gärna med till möten och man uppmuntrar klienten att aktivera sina egna resurser i nätverken för att få till stånd ett så heltäckande stöd som möjligt kring klienten.

De svenskspråkiga professionella nätverken är inte lika bekanta som de finskspråkiga för personalen på Duuri och därför är samarbetet på svenska mera arbetsdrygt då samarbetsparterna måste sökas på nytt för varje klient.

5.7. Nylands arbets- och näringsbyrå

Te-centralen är av central betydelse för de unga arbetslösa i Helsingfors. Te-centralerna har genomgått organisationsförändringar och samarbetsparterna, t.ex. socialarbetarna inom utkomststödet i Helsingfors, upplever att de inte har några direkta kontaktpersoner på Te-centralen som kan ta emot och betjäna de svenskspråkiga unga. En svenskspråkig psykolog på Te-centralen har fungerat som kontaktperson på svenska. Hen går i pension 2015 och det är ovisst hur det svenskspråkiga koordinerande arbetet kommer att skötas i framtiden.

Te-centralen förhåller sig kritisk till sin egen organisation. De arbetslösa skall anmäla sig elektroniskt och sedan tar en tjänsteman kontakt inom 2-4 veckor. Personer som är i stort behov av hjälp och stöd har svårt att hitta rätt på internet och den svenskspråkiga informationen är bristfällig. De anställda befarar att riskgruppen ökar och att en del av de arbetslösa inte kommer i kontakt med byrån på grund av det besvärliga systemet. Per telefon är det så gott som omöjligt att nå tjänstemännen och klienterna kan inte heller göra en anmälan genom ett personligt besök på byrån utan tidsbeställning.

Te- centralen service är indelad i tre linjer utgående från personernas olika stödbehov. Enbart en linje har en svenskspråkig tjänsteman. Hen tar i mån av möjlighet emot alla personer som är i behov av service på svenska. Tjänstemännen anser att deras svenskspråkiga service på alla linjer borde centraliseras till en byrå för att informationen om övrig svenskspråkig service kunde hållas samlad och de svenskspråkiga klienterna lättare kunde hitta Te-centralens svenskspråkiga utbud.

Te-centralens tjänstemän upplever att den största orsaken till bristfällig service är brist på strukturer för mångprofessionellt samarbete. De efterlyser ett holistiskt perspektiv där människans hela livssituation tas i beaktande i arbetet. Utbildning, hälsa, kriminalitet, missbruk, sysselsättning, fritid och ekonomi bör samtidigt utredas och åtgärdas enligt klientens behov och önskan.

Stora organisationsomställningar inom social- och hälsovården har lett till att gamla fungerande mångprofessionella kontakter brutits och nya inte har hittats. Samarbetet med det svenskspråkiga utkomststödet har lidit av detta och Te-centralens tjänstemän vet inte vem de skall kontakta då de önskar samarbete kring en svenskspråkig klient.

På Te-centralen upplever man att de resursstarka klienterna drar nytta av det nuvarande systemet. Arbetskraftsbyrån har kontakter till arbetsgivare som är villiga att ta emot arbetslösa unga som använder sig av Sanssi-kortet, vilket innebär att staten betalar 700 euro under en 10 månaders period som bidrag till arbetsgivare som anställer en arbetslös person under 30 år. Arbetsförmedlarna har kontakter till arbetsgivare, men det råder brist på svenskspråkiga arbetsplatser. En tjänsteman på Te-centralen poängterade att svenskspråkiga arbetslösa borde få undervisning i finska för att kunna klara sig bättre i arbetslivet i framtiden.

Te-centralen ordnar info-tillfällen (på finska) för de arbetslösa, där också representanter för arbetsgivarna är närvarande. 10 % av de arbets sökande arbetslösa får en anställning inom 1 månad och 60 % inom 3 månader. 15 % behöver mera utbildning och tjänster för kompetensutveckling eller arbetsprövning och praktikplats innan de kan erhålla ett arbete.

Kompetensutveckling kan erbjudas på svenska på Prakticum, där den unga kan påbörja studier mitt i terminen och bekanta sig med olika studieinriktningar och avlägga kurser som han senare kan få till godo i de fortsatta studierna. Te-centralen tjänsteman påpekar att det svenskspråkiga kvällsgymnasiet kunde följa upp och stöda sina elever bättre i att få sina studier slutförda.

De resurssvaga har svårare att klara sig i det nuvarande systemet, där kontakten med te-centralen skall ske elektroniskt och all information finns samlad på nätet. Dessa personer behöver en lågtröskelservice med personlig handledning. De resurssvaga har ofta kontakt med flera olika myndigheter samtidigt och koordineringen av detta kan bli övermäktigt för de unga.

"Unga personer i osäkra livssituationer förväntar sig personlig handledning. Vi bör utveckla nya stödmodeller", säger arbetsminister Ihalainen i HS 23.11.2014.

Tidigare fanns det svenskspråkiga utbildningshandledare på arbetsförmedlingen. Nu finns det en deltidsanställd svenskspråkig psykolog och en annan person som kan vägleda unga personer på svenska i utbildningsfrågor. Dessa handledare försöker i mån av möjlighet vara i kontakt med de elever som avslutar sin grundskoleutbildning med anpassad läroplan. Dessa elever är i behov av en skräddarsydd serviceplan som tar i

beaktande elevens alla behov av träning och utbildning. Utbildningsenheten Optima erbjuder yrkesutbildning för unga och vuxna, ansvarar för specialyrkesutbildningen i Svenskfinland samt erbjuder olika former av tjänster för arbetslivet. Optima har totalt ca 3000 studerande, varav 1200 inom den grundläggande yrkesutbildningen i Österbotten, också kallad ungdomsutbildningen. Optima erbjuder en utbildning på andra stadiet för de som behöver en utbildning med anpassade mål och har behov av särskilda stödåtgärder för att klara studierna. Optimas målsättningar är att ungdomarna efter avslutad utbildning skall ha ett arbete enligt förmåga, ett tryggt boende och en meningsfull fritid. Ifall studierna av olika orsaker blir för svåra enligt kraven för grundexamensinriktade studier utgör Optima ett alternativ. Utbildningslinjerna i Österbotten, Åboland och Nyland, men inte i Helsingfors. För resurssvaga och ängsliga elever utgör avståndet till utbildningslinjerna ett problem. De unga är inte villiga att flytta hemifrån som 15-åringar, enligt yrkesvalspsykologen på Te-centralen.

Te-centralens psykolog har fäst sig vid att ett ökande antal unga väl presterande ungdomar söker hjälp för ångest och nedstämdhet. Ungdomarna har klarat sig genom grundskolan med goda eller mycket goda betyg, men på andra stadiet i gymnasiet får de utbrändhets symptom och klarar inte av att prestera på toppnivå mera, vilket skapar ångestkänslor och nedstämdhet hos dem. Dessa ungdomar uppmärksammas inte i tid i skolorna, för de orsakar inte problem i skolorna och deras föräldrar uppmärksammar inte heller att ungdomarna de facto mår dåligt. Samma fenomen finns också bland unga utbildade personer som etablerat sig i arbetslivet och är mitt i karriären. Antalet utbildade unga personer, som är sjukskrivna eller har sagt upp sig p.g.a. utbrändhet ökar, enligt Te-centralens psykolog.

Den svenskspråkiga servicen på Te-centralerna i Helsingfors är beroende av ett fåtal svenskspråkiga tjänstemäns flexibilitet och personliga kontakter inom den egna organisationen. Det saknas arbetsökningskurser på svenska och koordinering av de svenskspråkiga arbetsgivarna som är villiga att anställa arbetslösa unga.

Te-centralens önskar att samarbetet mellan myndigheterna skulle förbättras. Nu fungerar samarbetet mellan vissa instanser p.g.a. personliga kontakter, men för att samarbetet skall kunna fungera friktionsfritt behövs strukturer som underlättar kontakterna med samarbetsparterna.

En arbetsgrupp och listor på svenskspråkiga personer som arbetar med svenskspråkiga unga som omfattas av ungdomsgarantin efterlyses. En motsvarande grupp på finska, Nuorten neuvottelukunta, Nuora (<https://tietoanuorista.fi/>) fungerar i Helsingfors och kunde stå modell för en svenskspråkig motsvarighet.

6. MÅNGPROFESSIONELLT SAMARBETE PÅ OLIKA NIVÅER

”Ingen av de här ungdomarna kommer att passa in enbart i skolan, eller enbart barnskyddet eller enbart ungdomspsykiatrien eller vad annat det handlar om, utan de kommer alltid att ha bitar av allt det här. Vad kan vi tillsammans göra för att stöda de här unga?”

Behovet av samarbete togs upp i alla samtal och intervjuer med de professionella. De professionella hade både goda och mindre bra erfarenheter av mångprofessionellt samarbete på svenska. Lagstiftning, förordningar och arbetsbeskrivningar förutsätter att de professionella samarbetar för att klienten skall få en så heltäckande service som möjligt.

Ett fungerande mångprofessionellt arbete innebär samarbete på flera olika nivåer. De behov som kommit fram under intervjuerna visar hur komplex frågan är. Samarbete innebär allt från information om de andras verksamhet till dialogiska möten där de professionella kompletterar varandras kunskap och service för att kunna betjäna den gemensamma klienten på det bästa möjliga sättet. (se Willumsen 2009)

Olika tolkningar av begreppet samarbete kan leda till otydlighet och olika förväntningar på samarbete. Då blir det svårt att finna en gemensam målsättning för samarbetet och det uppstår lätt konflikter. Det är därför viktigt att definiera vilken innebörd de enskilda professionella lägger i begreppet samarbete och vilka förväntningar de har på varandra. (Jacobsen 2010).

”Det känns ganska ofta att många service är mer uteslutande, att man funderar på kriterier, att vem som hör hit och vem som hör dit och sedan om du är en ungdom som har lite av allting, så vart hör du då och vart får du komma in?”

6.1. Information

Grundförutsättningen för samarbete är att de olika professionerna känner till varandras existens. Alla tillfrågade svenskspråkiga professionella tillstod att de inte hade en heltäckande uppfattning om det svensk serviceutbudet för unga. I synnerhet de professionella som arbetade ensamma eller på små enheter upplevde att de inte har möjlighet att själva skapa och upprätthålla kontakter till de svenskspråkiga nätverken. De professionella efterlyser en gemensam portal för all svenskspråkig service för unga. Portalen skulle förutom kontaktuppgifter innehålla en beskrivning över de olika sektorernas och professionernas verksamhetsområden och serviceutbud. Avsaknad av elementär kunskap om samarbetsparternas service utgör idag ett hinder för flera professionella att arbeta mångprofessionellt.

”Det är svårt att veta vad det finns för service och vad det finns för tjänster och sedan när man råkar känna någon som börjar jobba någonstans, så inser man

att jo, det här finns här, att det här kan man kanske använda sig av och så här. Så det är nog lite svårt att veta vad man skall göra, det känns som att varje gång som jag har en svensk ungdom och det är inte helt klart vart man skickar den, så får man fundera om och försöka kartlägga vad det finns för tjänster, att det är, ja, oklart vad som finns att tillgå.”

Bristande kunskap om samarbetsparternas arbetsuppgifter och ansvar kan leda till konflikter mellan samarbetsparterna, men också till att de unga inte får information om service de har rätt till. Det framkom i en intervju att professionella inte alltid informerar de unga om deras rätt att ansöka om utkomststöd, för att dessa enskilda professionella bedömer att den unga inte är i behov av utkomststöd, trots att denna bedömning enbart skall och bör göras av utkomststödet socialarbetare. Motsvarande exempel på brist i kunskap om de övriga professionellas ansvarsområden är socialarbetare inom ungdomssocialarbetet som inte informerar den unga om Te-centralens tjänster, för att hen anser att den unga inte kommer att dra nytta av det.

Brist på information och kunskap om samarbetsparternas tjänster innebär således att det mångprofessionella arbetet försvåras och ibland förhindras, samt att de unga inte får tillgång till korrekt information om tillgänglig service.

6.2. Samarbetsstrukturer

Utmaningen med att bygga upp fungerande samarbetsstrukturer och kontaktnätverk mellan professionella är att nätverket blir sårbart om det enbart bygger på de enskilda nuvarande professionellas samarbetsvilja. För att en hållbar samarbetsstruktur skall fungera behövs ett gemensamt beslut om samarbetet som fattas av dem som har mandat att göra det, det vill säga på chefsnivå. Nätverksarbetet fungerar bäst i kommuner där kommunledningen omfattar nätverksarbetets principer och möjliggör strukturförändringar som stöder nätverksarbete över sektorgränserna (Arnkil et al. 2001).

”en sak som är jätteviktig är att de som fungerar som förmän för den svenskspråkiga servicen, oberoende om de är svenskspråkiga eller finskspråkiga, att de har en större medvetenhet om de svenskspråkiga klienternas behov och också sammankommer med jämna mellanrum och byter erfarenheter och diskuterar.”

Mångprofessionellt samarbete förutsätter att olika yrkesgrupper tillsammans reflekterar över nya samarbetsformer. Det kräver tid. Om tid för reflektion inte finns, finns inte heller förutsättningar för utveckling. Detta innebär att utvecklandet av mångprofessionella strukturer är beroende av ledningens förståelse för behovet. Enligt

Jacobsen (2010) är det ledningens ansvar att organisera arbetet så att det finns utrymme för mångprofessionellt arbete.

I den svenskspråkiga samarbetskontexten bygger ett gott samarbete på goda personliga kontakter. Det fungerar bra i den situationen, men avsaknaden av uttalade strukturer gör samarbetet sårbart. De äldre medarbetarna med lång arbetserfarenhet har etablerat kontakt med samarbetsparter sedan länge och dessa kontakter har överlevt de stora organisationsförändringarna, medan yngre eller nya medarbetare inte har några etablerade samarbetsparter utan är tvungna att söka dem för varje enskilt fall på nytt. Omsättningen på medarbetare inom statlig och kommunal förvaltning är omfattande och därför är det av största vikt att få strukturer för samarbetat mellan de olika aktörerna. De professionella har visat stort intresse för att skapa strukturerade samarbetsmodeller för det svenskspråkiga mångprofessionella arbetet med unga. En mångprofessionell samarbetsgrupp har föreslagits, som kunde fungera som bas för utvecklingsarbetet och även konsultera professionella i samarbetsfrågor.

De mångprofessionella samarbetsstrukturerna behöver utvecklas på många plan. Strukturer för remisser, utlåtanden och dokumentation bör tydliggöras för det mångprofessionella nätverket och klara överenskommelser om hur mångprofessionellt arbete som sker parallellt kring en gemensam klient bör göras. Interprofessionellt (tvärprofessionellt) samarbete; kompletterande arbete med samma klient, behöver också utvecklas med en struktur där ansvarsfördelning och gemensam målsättning underlättar samarbetet för de professionella. (Willumsen 2009).

"...en sak, som kanske skulle kunna förbättra samarbetet, om olika myndigheter och samarbetsparter hade en bättre insikt i vad de andra gör. Jag tror att det kan gå så att den andra parten får en upplevelse av att hon inte är välkommen om den som ordnar mötet har en helt orealistisk uppfattning om den andras arbete eller vad de gör på det ställe. För då diskuterar man ju helt förbi varandra på de där mötena."

6.3. Strukturer för nätverksmöten

"det skulle behövas en genomtänkt struktur över nätverksmötet. Och kännedom om förväntningar på mötet. Att det skulle finnas en på förhand genomtänkt struktur på något sätt. Att varför sitter vi här, att därför blir det kanske ofta sådana situationer när man inte har planerat möte på förhand, att man sitter och bollar mellan varandra ansvaret och ändå kan problemet vara det att ingen part har en klar syn på vad som egentligen skulle vara det bästa sättet att hjälpa den här klienten."

Citatet är från gruppintervjun och fick starkt bifall av de övriga i gruppen. Trots att lagar och förordningar förväntar sig att de professionella samarbetar över sektorgränserna, upplever de professionella att den enda tid som finns reserverad för direkt nätverksarbete är de mångprofessionella mötena. Därför anser de professionella att det är synnerligen viktigt att utveckla mötesstrukturerna.

Servicekedjorna för unga är långa och i mångprofessionella sammanhang är den unga ofta involverad i flera serviceprocesser samtidigt. Överföringskedan inom sektorerna och mellan sektorerna innebär alltid ett riskmoment för den unga. I överföringskedan är det vanligt att ordna mångprofessionella möten för att säkra att den unga inte faller ut ur någon servicekedja. Men de stora mångprofessionella mötena kan upplevas frustrerande och ineffektiva. Deltagarna kan ha olika förväntningar på mötena och vara osäkra på vilken roll de själva kommer att ha i framtiden. Upplevelsen är, att de olika professionerna anländer till mötena med en egen idé om hur mötet och samarbetet i fortsättningen skall förverkligas, vilket minskar möjligheten för gemensam planering.

”Men det verkar som om alla organisationer definierar sin egen bit väldigt snävt, vilket gör att många faller helt och hållet utanför. Det är något jag har funderat mycket på.”

De professionella önskar utarbeta gemensamma mötestrukturer. Bl.a. komma överens hur mötesinbjudan skall göras; vem skall inbjuda till möte? Vem skall delta i mötet och varför? Vem skall vara ordförande för mötet? Vem har helhetsansvaret och koordineringsansvaret? Vilka ämnen skall behandlas på gemensamma möten och vilka separat sektorvis? Hur skall dokumentationen och protokoll över möten skrivas? Vem får tillgång till dokumentationen? Hur kan delaktigheten öka hos både professionella och unga under mötena?

Mångprofessionellt arbete förutsätter koordinering. Koordineringsansvaret för det mångprofessionella arbetet med unga är oklart även på nationell nivå. I enskilda kommuner har kommunen tagit ansvar för koordineringen av det mångprofessionella samarbetet och i dessa kommuner har samarbetet mellan professionella fungerat bra och klienterna har fått en god mångprofessionell service. T.ex. i St: Michel och i Uleåborg finns det lågtröskelmottagningar för unga personer som omfattas av ungdomsgarantin där flera sektorer är samlade under samma tak. Matti Tuusa (Tuusa & al. 2014) betonar att det är viktigt att kommunerna klargör vilken tjänsteman det är som har koordineringsansvaret för den enskilda klientens service.

Ungdomsgarantin har varit i kraft i ett år, men antalet unga utan studie- eller arbetsplats ökar och perioderna utan arbete har förlängts. Maarit Sulavuori, chef för ungdomstjänster och vuxensocialarbetet i Helsingfors, anser att detta dels beror på det allmänna sysselsättningsläget, men att problemet är att man inte har skapat några nya

strukturer och att det inom kommunerna inte finns någon som har koordineringsansvaret. Det finns några nya innovationer, som Respa-projektet i Helsingfors där unga får en personlig karriärvägledare, men det hjälper inte de mest utsatta som behöver mera stöd i vardagsfärdigheter (Bäck 2014).

För att kunna utveckla de samarbetsstrukturerna på svenska önskas gemensamma utbildningar och mångprofessionella arbetsgrupper. Merparten av de professionella är villiga att delta i samarbetsgrupper för att utveckla dessa frågor, vilket visar hur stort behovet att utveckla det egna arbetet är bland de professionella.

7. SAMMANFATTNING

Under forskningsprocessen framkom hur svårt det är för den enskilda tjänstemannen i en stor och byråkratisk organisation att bli hörd och kunna påverka sitt eget arbete. Främst inom Helsingfors stads social- och hälsovårdsverk samt inom HUS, som båda är enorma organisationer, blev denna förnimmelse stark. Det egna handlingsutrymmet styrs av förordningar som är utarbetade för den finskspråkiga verksamheten, vilka inte alltid fungerar i en svenskspråkig kontext. De professionella förväntar sig att nya direktiv om t.ex. mångprofessionellt samarbete skall komma från ledningen (jfr Englund 2009). Personlighet, erfarenhet och andra individuella drag påverkar också hur aktivt den enskilda går in för att förändra strukturer och det egna arbetssättet. En orsak till försiktighet kan finnas i rädslan för att bli ansedd som besvärlig och osolidarisk inom den egna organisationen om man kritiserar organisationens strategier eller servicens kvalitet.(a.a.). I de sociala medierna pågår debatt om de anställdas upplevelser av att bli nertystade av organisationen då de försöker föra fram missförhållanden i servicen. Denna känsla av osäkerhet bland de anställda bekräftar att det är viktigt att forska i praktiken tillsammans med de professionella. Det är en kanal för de anställda att bli hörda och kunna påverka.

7.1. Organisationens och ledningens roll

De professionella ser att det finns behov för utveckling, såväl internt inom den egna organisationen som externt mellan organisationerna.

Te-centralen och social- och hälsovårdsverkets socialarbete upplever att deras nya organisationer inte stöder tillgången till svenskspråkig service. Båda organisationerna har splittrat verksamheten på flera byråer där tillgången till svenskspråkig personal inte alltid är garanterad. Detta leder till att det inte finns garanti för att de enskilda byråerna har kunskap om det svenskspråkiga serviceutbudet. De enskilda byråernas möjlighet att garantera kontinuerlig service på svenska riskeras då den svenskspråkiga personalen är

på semester eller av andra orsaker frånvarande. Organisationens stöd för svenskspråkig service upplevs vara svag och framför allt närförmannens roll poängterades.

Man efterlyser en större kunskap och förståelse för de svenskspråkiga ungas situation i Helsingfors, inom hela organisationen. Ett översektoriellt samarbete mellan personer i ledande ställning, som ansvarar för den svenskspråkiga verksamheten, skulle underlätta struktureringen av mångprofessionellt arbete på klientnivån. Även ett ökat samarbete inom den egna organisationen mellan de professionella som i sitt arbete möter svenskspråkiga unga skulle stärka den interna kunskapen om de ungas situation och behov av service.

7.2. Flexibla lösningar på svenska

Det finns ett krav på effektivt användande av tillgängliga tjänster inom social- och hälsovården. Effektivitetskraven har skapat nya standardiserade förfaringsätt; utredningsförfaranden, i förhand fastställda besökstillfällen o.s.v. Samtidigt förväntas de professionella arbeta flexibelt utgående från klientens personliga servicebehov. Dessa två krav kan stå i konflikt med varandra (Willumsen 2009, 29) och vara en utmaning i utvecklande av mångprofessionellt samarbete.

Det saknas ofta strukturer för mångprofessionellt samarbete på svenska. Tidsbrist och krav på prestationer (suoritteet) förhindrar de professionella att utföra sitt arbete som de själva anser att skulle vara det mest effektiva. Man önskar flexibilitet och tillåtelse att utföra arbetet på olika sätt. Ungdomarna uteblir från avtalade möten och därför önskar de professionella att de hade möjlighet att träffa sina unga klienter i större grad utanför arbetsplatsen. De mest utmanande klientgrupperna är unga som inte kommer på givna mottagningstider och som inte nås per telefon. Dessa unga har en tendens att isolera sig i hemmet och även om de är klienter inom psykiatri, Sveps, Duuri, barnskyddet och skola, är det ingen som får kontakt med dem. Klara strukturer för samarbete och arbetsfördelning skulle förbättra servicen för dessa unga.

Det svenskspråkiga antalet ungdomar i behov av mångprofessionellt stöd är relativt litet. De professionella känner rätt bra till de mest utsatta ungdomarnas problematik, men den bristande kunskapen om svenskspråkig service som helhet gör det svårt för de professionella att ensamma hjälpa sina klienter. Då serviceutbudet är begränsat och klientantalet relativt litet är det nödvändigt att satsa på ett välfungerande samarbete.

Det finns behov av att skapa innovativa lösningsmodeller för de svenskspråkiga servicebrukarna. Bristen på svenskspråkig service kompenseras av innovativa lösningar. De professionella försöker tillsammans skapa fungerande lösningar för klienterna då det svenskspråkiga serviceutbudet är begränsat. Dessa innovativa lösningar borde dokumenteras och spridas till de övriga svenskspråkiga professionella. För att få en

klarare uppfattning om brister i det svenska serviceutbudet finns det behov av statistikföring och rapportering om situationer där de svenskspråkiga klienterna inte har kunna erbjudas service på sitt modersmål.

7.3. Mötesrutiner

Det finns behov av att se över mötesrutinerna. Nätverksmöten ordnas rutinmässigt i givna situationer, men deltagarna förhåller sig kritiska till dess effektivitet. Både mångprofessionella tjänstemannamöten och nätverksmöten där klienten närvarar, kan upplevas ineffektiva för både de professionella och klienten.

En brist i mötesrutinerna upplevs vara att deltagarna inte förbinder sig och att det saknas en gemensam agenda för mötet. Avsaknaden av agenda gör det svårt för de enskilda deltagarna, inte minst för klienten, att förbereda sig inför mötet. Deltagarna har realistiska och olika förväntningar på mötets slutprodukt, och följden av det är att flera deltagare går besvikna från tillfället.

En central fråga under nätverksmöten är koordineringsansvar och ansvarsfördelning. Då de professionella inte är inkomna i alla de övriga professionellas arbetsbilder har de svårt att bilda sig en uppfattning om ansvarsfördelningen. Förutsättningen för att samarbetet skall fungera bra är att deltagarna, även klienterna och deras privata nätverk, är välinformerade om varandras juridiska och professionella ansvar, kompetens och möjlighet att bidra med service.

De svenskspråkiga professionella möter en utmaning här och tillstår att de har en begränsad kunskap om sina egna möjligheter att fungera flexibelt och om samarbetsparternas serviceutbud och ansvarsområden. Systematisk dokumentation över det egna arbetet och samarbetsmöten bör utvecklas för att få till stånd smidiga arbetsrutiner.

7.4. Brukardelaktighet

Socialt arbete i allmänhet, men ungdomsarbete i synnerhet, har förutsättningar att lyckas då brukaren involveras under hela interventionsprocessen. Desto med inflytande ungdomarna har i planering av insatser, desto mera ansvar tar de också i förverkligandet av dem (Horverak 2006). Ungdomarna får inte tillräckligt möjlighet att komma till tals under nätverksmötena i detta läge. Om mötesrutinerna förändras och de unga får den centrala rollen under mötet, finns det stora möjligheter att utveckla mötesrutinerna mot ett ungdomscentrerat paradigm, från det nuvarande rätt myndighetscentrerade arbetsgreppet.

Brukardelaktighet efterlystes även i utvecklingsarbete. De professionella önskade höra de ungas åsikter om de befintliga stödstrukturerna, mötesrutiner och serviceprocesserna. Man önskade också mera information om vilken service de unga saknar och på vilket sätt de unga föredrar att vara i kontakt med myndigheterna.

8. UTVECKLINGSFÖRSLAG

Stora förändringar väntas ske redan nästa år gällande servicen för unga. Ohjaamo-projektets (<http://www.hel.fi/www/uutiset/fi/kaupunginkanslia/ohjaamosta-nuorelle-uusi-suunta>) förverkligande i huvudstadsregionen på svenska och Helsingfors stads planer på omorganisering av det svenska ungdomsocialarbetet kommer att innebära förbättringar av servicen på lång sikt.

Arbets- och näringsministeriet har utarbetat rekommendationer för det fortsatta nationella arbetet med att förebygga utslagning bland unga. I rekommendationerna framkommer uttryckligen att olika arbetsmodeller även skall utvecklas på svenska. Forskning har visat att de unga är i behov av personlig handledning och mångprofessionellt samarbete, vilket också framkom i denna undersökning och därför utvecklas en Ohjaamo-modell på nationell nivå. Ohjaamo-modellen fokuserar på personliga kontakter och lågtröskel-verksamhet och skall vara en tvärssektoriell verksamhet i enlighet med ungdomsgarantin.

Ohjaamo-modellen kommer att piloteras i flera kommuner under 2015, Helsingfors är en av försökskommunerna.

Livslång vägledning och dess utveckling har en central roll då medborgarnas kunnande behöver uppdateras och utvecklas till att motsvara dagens behov. På finska talar man om ELO som står för "elinikäinen ohjaus". När det gäller livslång vägledning för den svenskspråkiga befolkningen är det regionförvaltningsverkens svenska enhet för bildningsväsendet som utnämner en motsvarande grupp. I Nyland har Regionförvaltningsverkets, RFV.s, svenska enhet utsett den svenska sektionen för livslång vägledning, LIV-gruppen.

Sektionen utgår från den modell och strategi som utarbetades inom EDU-vuxen projektet. Den s.k. håven, som bygger på att det stora flertalet kunder själva kan söka den information de behöver på nätet. Då den stora massan klarar av att få informationen själv ger det i sin tur vägledningspersonalen möjlighet att koncentrera sig på de klienter som behöver mer avancerad vägledning. Håvmodellen har presenterats för den nationella ELO-samarbetsgruppen våren 2014.

"Kommunerna Helsingfors, Esbo och Vanda ser det svenska som en helhet som de vill utveckla gemensamt. En svenskspråkig koordinator kommer att anställas och den resursen fördelas mellan huvudstadsregionens Ohjaamo-projekt. Koordinatören skall

jobba för hela huvudstadsregionen och fokusera sig på svenskspråkiga helheten. Projektet rekryterar en person med svenska som modersmål, detta för att säkra svensk substanskännedomen.

Det som också skall noteras här är, att på nationell nivå utvecklas nät - och telefontjänsterna för ohjaamo och detta ansvar faller på Kohtaamo-projektet i Jyväskylä.

Den svenska enheten får en representation i denna styrgrupp.

Så sammanfattningsvis, vi har det svenska nu i ordning vad gäller Ohjaamo i huvudstadsregionen.”, meddelar Michael Mäkelä, överinspektör för bildningsväsendet på regionförvaltningsverkens svenska enhet för bildningsväsendet i ett mail 25.11.2014. Projekten inleds 1.3.2015.

Men under forsknings- och utvecklingsarbetet har det kommit fram önskemål om konkreta förslag på hur det mångprofessionella arbetet kunde förbättras nu, oberoende av hur organisationsförändringarna förverkligas. Det finns nu ett stort behov av samarbetsstrukturer på grundnivå som förbättrar servicen för de unga. De unga kan inte vänta på organisationsförändringar utan de har rätt till ett kontinuerligt mångprofessionellt stöd. Följande års utvecklingsarbete har således fokus på tvärprofessionella samarbetsstrukturer som kan tillämpas i klientarbetet oberoende av organisationsförändringar som sker inom sektorerna.

Forsknings- och utvecklingsuppdraget utfördes tillsammans med de professionella på fältet. Intresset för uppdraget visade sig vara stort och temaområdena aktuella. Upplägget med samtal, intervjuer och det tvärprofessionella seminariet fungerade bra och syftet med att skapa en kumulativ kunskap förverkligades.

Det svenskspråkiga arbetet med att förebygga utslagning bland ungdomar förverkligas genom samarbete mellan professionella. Antalet utsatta unga är relativt litet, vilket leder till att de professionella i allmänhet känner till de enskilda ungdomarnas problematiska livssituationer. Även om det svenskspråkiga serviceutbudet är bristfälligt och de svenska ungdomarna inte kan erbjudas lika heltäckande servicekedjor som de finskspråkiga, finns det fördelar med det svenska professionella nätverket. De professionella har lätt för att ta kontakt med sina samarbetsparter, förutsatt att de känner till deras existens, och man är villig att hitta på flexibla lösningar. De professionella visar också ett stort intresse för att granska och utveckla sitt eget arbete. Under nästa år finns det beredskap hos de professionella att ytterligare konkretisera och förverkliga utvecklingsförslag i mångprofessionella arbetsgrupper.

I kartläggningsarbetet uttryckte de professionella sin oro över unga personer som redan i grundskolan har svårt att klara sina studier av psykiska och/eller sociala orsaker. Man efterlyste ett tidigare mångprofessionellt arbete med dessa ungdomar. Särskilt övergångsskeden mellan olika utbildningsformer upplevs som riskfyllda för elever med särskilda behov av stöd. Ett mångprofessionellt strukturerat arbete för att säkra elevens tillgång till stöd i den nya studiemiljön kunde förebygga risken för utslagning.

Sammanfattning av utvecklingsbehoven som framkom under kartlägningsarbetet 2014:

1. Tillgången till information om service för svenskspråkiga unga i Helsingfors bör förbättras för de professionella och för ungdomarna och deras familjer. En webportal med kontaktuppgifter till alla tjänstemän och övriga professionella bör finnas lätt tillgänglig. I portalen skall ingå korta beskrivningar över de olika serviceproducenternas uppgifter och serviceutbud.
2. Alternativa arbetssätt bör utvecklas och möjligheten att använda videotelefonkontakt, videokonferenser, skype mm. i klientarbetet utredas.
3. En svenskspråkig, mångprofessionell expertgrupp, som kan konsulteras vid behov av de professionella, behövs som stöd för det mångprofessionella arbetet.
4. Ledningen i organisationerna bör ta aktivare del i utvecklandet av den svenskspråkiga servicen. Mångprofessionella sammankomster för personer i ledande ställning som ansvarar för det svenskspråkiga serviceutbudet.
5. De svenskspråkiga nätverken behöver gemensamma arenor för utvecklingsarbete. Regelbundna seminarier, gemensamma utbildningsdagar och utbildningstillfällen stärker den gemensamma uppfattningen om ungdomarnas situation och servicebehov.
6. Det behövs uttalade riktlinjer för hur de professionella samarbetar och delger varandra behövlig information och dokumentation.
7. Brukarperspektivet bör stärkas. Det finns behov för brukarexpertis i utvecklingsarbetet. De unga bör involveras i utvecklandet av nya samarbetsformer.
8. Skolan är en central aktör i det förebyggande arbetet. Det finns behov för klara samarbetsstrukturer då en elev löper risk för utanförskap och är i behov av mångprofessionellt stöd. Speciellt viktigt är det med mångprofessionella insatser då en elev flyttar från en studiemiljö till en annan.

9. FORSKNINGS- OCH UTVECKLINGSUPPDRAG 2015

Forsknings- och utvecklingsuppdraget 2015 tar fasta på alla 8 utvecklingsförslag som utarbetades under kartlägnings- och forskningsuppdraget 2014.

En elektronisk sammanställning av de svenskspråkiga professionellas kontaktuppgifter och är under arbete. Då alla professionella har levererat sina uppgifter till forskarsocialarbetarna, sammanställs ett gemensamt dokument över uppgifterna som distribueras till de berörda professionella. Ledningen görs uppmärksam på behovet av en svenskspråkig web-portal för svenskspråkig social- och hälsovårdsservice för unga.

De professionella anser att en fungerande mångprofessionell arbetsgrupp, som tillsammans skulle stöda utvecklandet av mångprofessionella arbetsstrukturer och metoder, skulle förbättra de professionellas möjligheter att hjälpa sina klienter. Detta antagande utgör basen för forskningsuppdraget 2015. Speciellt ligger fokus på elevers utsatta situation i övergångsskeden, t.ex. vid byte från högstadiet till andra stadiet utbildning, vid byten från normalklass till specialklass eller då en elev tillfälligt flyttas över från sin egen klass till Eva-enheten utbildning, Flex-klass eller skolhem.

Omkring 10 % av eleverna får specialundervisning och över 20 % erhåller delvis specialundervisning i grundskolorna i Finland. Det resulterar i att allt flera barn går ut grundskolan med ett sämre utgångsläge än de elever som klarat av normal läroplan i vanliga undervisningsgrupper (Johansson-Juup & Österlund-Holmqvist, 2008). Elever med svaga kunskaper och/eller svag skolmotivation av olika anledningar, är den grupp unga som de professionella oroar sig mest över och som de upplever att de inte kan hjälpa utan ett välfungerande sektoröverskridande mångprofessionellt arbete.

En mångprofessionell sektoröverskridande expertgrupp skall bildas utgående från det intresse som de professionella representerande olika sektorer visade under seminariet 2014. Gruppens uppgift är att utveckla mångprofessionella strukturer och metoder som befrämjar brukardelaktighet samt komma överens om hur de professionella kan delger varandra och klienten information och dokumentation i situationer då en ung person löper risk för utanförskap och är i behov av mångprofessionellt stöd. Det mångprofessionella arbetet piloteras tillsammans med Utbildningsverket, Prakticum, Tak-polikliniken, den svenska psykiatriska polikliniken, barnskyddet, handikappservicen, socialarbetet för unga under 25 år och Sveps.

ELEVENS STÖDNÄTVERK VID BYTE AV UTBILDNINGSENHET

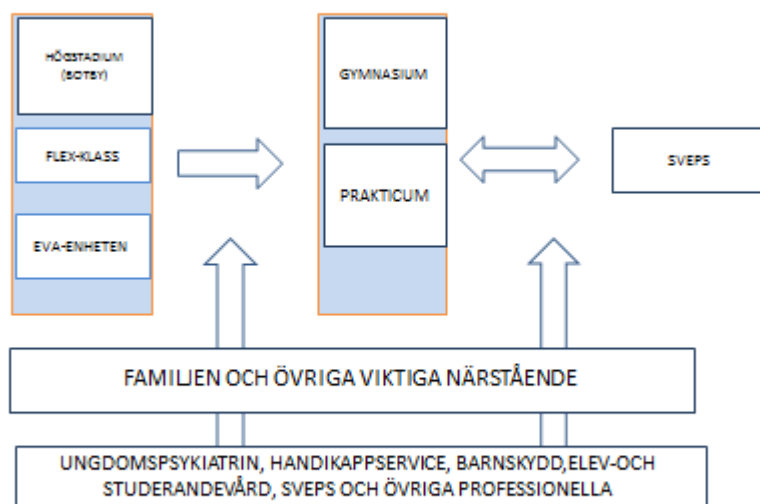

Bild 3. Pilotprojekt. Övergångskeden mellan utbildningsformer 2015

Brukarperspektivet betonas i utvecklingsarbetet och som sker i dialog med de unga i samarbete med forskarsocialarbetare Frida Westerbacks forskningsuppdrag. Westerback forskning fokuserar på unga svenskspråkigas syn på möjligheterna att få hjälp i utsatta situationer. Unga erfarenhetsexperter kommer att höras angående den svenska servicens tillgänglighet.

I forsknings- och utvecklingsprojekt sker utvecklingsarbetet och evalueringsarbetet parallellt. Forskningsdesignen är inspirerad av Bikva-modellen (Krogstrup 1997, 2004), där brukarperspektivet är centralt och genomsyrar hela forskningsprocessen. Ledningens roll i utvecklandet av den svenskspråkiga servicen är av stor betydelse och därför kommer även ledningen att involveras i arbetet. Brukarnas åsikter angående servicen behandlas av och med de professionella och den nya kunskapen som skapas i den processen delges ledningen som ansvarar för serviceproduktionen.

Bikva-modellen är en bottom-up utvärderingsmetod som förväntas kunna bidra till metodutveckling. Utvärderingen utgår från de problemställningar brukarna finner relevanta, men också professionella och beslutsfattare blir indragna i utvärderingsprocessen. Utmärkande för Bikva-modellen är att det sker en fortlöpande utveckling i dialog med de involverade och att utvärderingen leder till handling i praktiken. (Dahler-Larsen & Krogstrup, 2003).

Forsknings- och utvecklingsuppdragets målsättning under år 2015 är således att skapa en mångprofessionell expertgrupp bestående av professionella som i sitt arbete bemöter

svenskspråkiga unga i behov av stöd. Fokus ligger på förebyggande arbete i grundskolan och andra stadiets utbildning. Expertgruppens betydelse utvärderas kontinuerligt och verksamheten förändras efter behov. Målsättningen är att skapa en expertgrupp som kunde fungera permanent som stöd för serviceutvecklingen för det svenskspråkiga arbetet som förebygger utslagning av unga i Helsingfors.

Litteratur

Arnkil, Erik & Eriksson, Esa & Arnkil, Robert (2001). Dialogisk utveckling av kommunernas service. Fån sektorcentrering och projektkaos till flexibla nätverk. Rapporter 260. Helsingfors: STAKES.

Bäck, Jenny (2014) Ungdomsgaranti bara för de duktiga. HBL 30.3.2014

Dahler-Larsen Peter & Krogstrup, Hanne Kathrine (2003) Nye veje i evaluering, Systime (www.ucn.dk 26.1.2015)

Englund, Gunilla (2009) Handlingsutrymmet inom organisationen och forskning i eget arbete. I verket Söderström, Eivor & Julkunen, Ilse & Backman, Ann (red.) (2009) Att utveckla praktiken - i praktiken. FSKC Rapporter 1/2009. Helsingfors.

Eriksson, Esa, Arnkil, Tom, Rautava, Marie (2010). Framtidsdialoger. Handbok för samtalsledare som arbetar med nätverk. Helsingfors: Universitetsstryckeriet.

Finlex Språklagen <http://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2003/20030423>

Helsingin kaupunki SOTE Tilastoportaali, Helsingfors stads interna statistikföring.

Helsingfors stads strategiprogram 2013-2016. <http://www.hel.fi/www/Helsinki/sv/stad-och-forvaltning/strategi/strategiprogram/>

Helsingfors social- och hälsovårdsverks strategiplan för åren 2014-2016. http://www.hel.fi/static/sote/julkaisut/Sote_strategiasuunnitelma2014_2016.pdf

Helsingfors statistiska årsbok 2013. Årgång 101. Helsingfors stad, faktacentralen. http://www.hel.fi/hel2/tietokeskus/julkaisut/pdf/13_12_30_Tilastollinen_vuosikirja_2013.pdf

Horverak, Sveinung (2006) Hvordan opplever ungdom å delta i familieråd? Et bidrag til arbeidet med barnvernets etikk og diskusjonen om barnevernets rolle i samfunnet. 2006:171 Trondheim: NTNU.

Jacobsen, Gro (2010) Tverrfaglig samarbeid – pynt eller praksis? Masteroppgave i sosialt arbeid. https://oda.hio.no/jspui/bitstream/10642/548/2/Jacobsen_Gro.pdf Hämtad 14.12.2014

Johansson-Juup, Kerstin. & Österlund-Holmqvist, Eivor: [Ny praktik i socialt arbete. Samverkan i gränslandet mellan skola och socialbyrå- en ny utmaning på en gemensam agenda?](#) Pro-gradu Helsingfors universitet maj 2008

Kommunförbundet (2014). Nationalspråksstrategin – Praktiska verktyg för kommuner och samkommuner. Finlands kommunförbund. ISBN 978-952-293-202-0. Helsingfors.

Krogstrup, Hanne (2004) Asiakaslähtöinen arviointi Bikva-malli. Hyvät käytännöt. Menetelmä-käsikirja. Helsinki: Stakes

Linstone, Harold A. & Turoff, Murray (edit.) The Delphi Method: Techniques and Applications – a comprehensive book on Delphi method. <http://is.njit.edu/pubs/delphibook/ch1.html>
Hämtad 10.12.2014.

Lunabba, Harry (2013) När vuxna möter pojkar i skolan – insyn, inflytande och sociala relationer. Mathilda Wrede-institutets forskningsserie 1/2013.
http://www.fskompetenscentret.fi/Site/Data/2067/Files/PUBL_FORSK_01_2013_Avhandling%20Lunabba4497.pdf

Määttä, Mirja(2007) Yhteinen verkosto? Tutkimus nuorten syrjäytymistä ehkäisevistä poikkihallinnollisista ryhmistä. Kuopio: Kopijyvä.

Ohjaamo https://www.ely-keskus.fi/documents/10191/5597150/Rossi_Ohjaamo_osana_ESR_toimintaa.pdf/db8ad21e-d5e4-49d8-b459-148119f56e0a Hämtad 12.12.2014

Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen palveluiden seurantaraportti 15.4.2014. Helsingin kaupunki 2014. http://www.hel.fi/static/public/hela/Sosiaali-ja_terveyslautakunta/Suomi/Paatostiedote/2014/Sote_2014-04-15_Sotelk_8_Pt/BD8F44FA-4A16-47E8-81D0-A06E9B51F684/Liite.pdf Hämtad 11.12.2014

Söderström, Eivor och Backman Ann (2011) Kraft genom samverkan – en arbetsmodell för inledande samarbete. FSKC Rapporter 4/2011.
http://www.fskompetenscentret.fi/Site/Data/2067/Files/PR_04_2011_FSKC%20Rapporter%204_2011d669%281%29.pdf

Söderström, Eivor & Julkunen, Ilse & Backman, Ann (red.) (2009) Att utveckla praktiken - i praktiken. FSKC Rapporter 1/2009. Helsingfors.

Tilastokeskus (2013). Helsingin ja Helsingin seudun väestöennuste 2014–2050. Ennuste alueittain 2014–2023. Tilastoja 2013/29. Helsingin kaupunki. Tietokeskus.

Tuusa, Matti & Pitkänen, Sari & Shemeikka, Sari & Korkeamäki, Johanna & Harju, Henna & Saares, Aurora & Pulliainen, Marjo & Kettunen, Aija & Piirainen, Keijo (2014) Nuorisotakuun tutkimuksellisen tuen loppuraportti. Toimeenpanon ensimmäisen vuoden arviointi ja seurannassa sovellettavien indikaattoreiden kehittäminen. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja Työ ja yrittäjyys 15/2014. Edita Publishing Oy / Ab / Ltd

Willumsen, Elisabeth (red.) (2009) Tverrprofesjonelt samarbeid i praksis og utdanning. Oslo: Universitetsforlaget.

Bild 1. Forskningsdesign 2014

Bild 2. Svenskspråkiga unga i behov av stöd

Bild 3. Pilotstudie 2015

Bilaga 1. Inbjudan till gruppintervju 18.9.2014

INBJUDAN TILL GRUPPINTERVJU 18.9.2014 KL. 10-12, Georgsgatan 18, rum 303

Hej alla ni som arbetar med svenskspråkiga unga i åldern 13-25 i Helsingfors!

Som forskarsocialarbetare vid Mathilda Wrede-institutet har jag som uppgift att kartlägga det svenskspråkiga nätverket som arbetar med unga personer som omfattas av ungdomsgarantin i Helsingfors. Jag har under mars-juni träffat omkring 45 aktörer, tjänstemän eller andra professionella, som i sitt arbete träffar svenskspråkiga unga i behov av stöd. Alla aktörer betonade att ett fungerande svenskt nätverk och goda samarbetsstrukturer är förutsättningen för att de unga skall kunna få den bästa möjliga service.

Därför inbjuder jag nu Dig till en gemensam mångprofessionell diskussion kring dessa teman. Hur skapar vi tillsammans god praxis kring svenskspråkiga ungdomar i Helsingfors som är i behov av stöd? Vilka framtidsvisioner har vi angående ett fungerande mångprofessionellt arbete? Hur kan vi tillsammans förverkliga dessa visioner?

Gruppintervjun 18.9.2014 är inspirerad av Delfi-metoden, som innebär att gruppintervjun bygger på de frågeställningar som aktualiserats under enskilda samtal och intervjuer jag fört under våren med professionella inom olika sektorer.

För att gruppintervjun skall bli så givande som möjligt, är det önskvärt att Du i förväg bekantar dig med min sammanställning över frågeställningarna som lyftes upp under de tidigare intervjuerna. **Sammanställningen finns i bilagan.**

Alla uppgifter i denna undersökning kommer att behandlas konfidentiellt. När kartläggningen är färdig, kommer materialet att förstöras. Jag bifogar en blankett om informerat samtycke som du kan fylla i färdigt och ta med till gruppintervjutillfället.

Vi inleder tillfället med morgonkaffe och tilltugg.

Hjärtligt välkommen!

Med vänliga hälsningar, Bettina von Kraemer bettina.von.kraemer@hel.fi /tel. 0505489063

Mitt forsknings- och utvecklingsuppdrag avslutas med ett mångprofessionellt seminarium dit alla aktörer som i sitt arbete möter svenskspråkiga unga personer som är i behov av stöd är inbjudna. **Seminariet är den 18 november på G18 (Georgsgatan 18)**

På seminariet presenteras Frida Westerbacks kartläggning över de svenskspråkiga psykiatriska vårdkedjorna i Helsingfors och min kartläggning över det mångprofessionella samarbetet på svenska i Helsingfors samt de visionerna om framtiden som skapades den 18

september under gruppintervjun. Närmare information om seminariet skickas senare, men boka in tidpunkten redan nu.

Bettina von Kraemer
Forskarsocialarbetare
Social- och hälsovårdsverket
Mathilda Wrede-institutet
tel. +358 0505489063
bettina.von.kraemer@hel.fi

Ilse Julkunen
Professor i praktikforskning
PD, Docent i socialt arbete
Helsingfors universitet
tel. +358 50 448 4247
ilse.julkunen@helsinki.fi

Bilaga 2. Diskussionsunderlag inför gruppintervjun 18.9.2014

Diskussionsunderlag inför gruppintervjun 18.9.2014

Under våren och sommaren 2014 har jag diskuterat med anställda som i sina arbeten möter svenskspråkiga ungdomar som är i behov av stöd av olika slag. Under samtalen diskuterades de enskilda aktörernas syn på sina egna möjligheter att påverka ungdomarnas livssituation, samarbetet med andra aktörer på fältet, utmaningar i samarbetet, erfarenheter av goda servicekedjor och avsaknad av service på svenska.

Jag har diskuterat med representanter för grundskolans och andra stadiets utbildnings elevvård, socialarbetare från ungdomssocialarbetet, representanter från Sveps, Duuri och Vamos, representanter från handikappservicen, Kårkulla, Folkhälsan och ungdomspsykiatri och representanter från barnskyddets öppenvård och eftervård, missbrukarvården och Te-centralen. Under samtalen framkom många synpunkter och utvecklingsförslag som jag nu sammanfattar till ett diskussionsunderlag till gruppintervjun 18.9.

Målsättningen för gruppdiskussionen är att samla experter från olika verksamhetsområden som kan vidareutveckla den information de tidigare samtalen har gett och utgående från det diskutera konkreta utvecklingsförslag som kunde förbättra servicen för unga svenskspråkiga personer och förebygga utanförskap hos unga.

Te-centralen och social- och hälsovårdsverkets ungdomssocialarbete upplever att deras organisationsstruktur inte stöder den svenskspråkiga servicen. Båda organisationerna har splittrat verksamheten på flera byråer där ett fåtal anställda talar svenska. Detta leder till att det inte finns garanti för att de enskilda byråerna har kunskap om det svenskspråkiga serviceutbudet. De enskilda byråernas möjlighet att garantera kontinuerlig service på svenska riskeras då den svenskspråkiga personalen är på semester eller av andra orsaker frånvarande.

Under samtalen framkom att alla aktörer upplevde att de inte har en helhetsbild av det svenskspråkiga serviceutbudet i Helsingfors. Varje aktör har enstaka eller flera goda samarbetsparter, men ofta grundar sig dessa etablerade relationer på personliga kontakter. De äldre medarbetarna med lång arbetserfarenhet har etablerat kontakt med samarbetsparter sedan länge och dessa kontakter har överlevt de stora organisationsförändringarna, medan yngre eller nya medarbetare inte har några etablerade samarbetsparter utan är tvungna att söka samarbetsparter för varje enskilt fall på nytt.

Omsättningen på medarbetare inom statlig och kommunal förvaltning är omfattande och därför är det av största vikt att skapa strukturer för samarbetat mellan de olika aktörerna.

Alla aktörer efterlyser information om service och tjänster för unga svenskspråkiga som omfattas av ungdomsgarantin. Man önskar också konkreta kontaktuppgifter och namn på de enskilda samarbetsparterna. Även namn på personer som kan ge konsultativ rådgivning önskades.

Utmaningen med att bygga upp fungerande samarbetsstrukturer och kontaktnätverk mellan aktörer är att nätverket blir sårbart om det enbart bygger på de enskilda nuvarande aktörernas samarbetsvilja. För att en hållbar samarbetsstruktur skall fungera behövs ett gemensamt beslut om samarbetet som fattas av dem som har mandat att göra det, det vill säga på chefsnivå.

Under samtalen framkom att de ungas servicenätverk är oklart för aktörerna. Hur oklart är det väl då inte för de unga? Med få undantag nämnde aktörerna att de gör en systematisk dokumentation över målsättning, verkställande och uppföljning av arbetet med den unga. Ingen av aktörerna gör systematisk dokumentation och enbart i undantagsfall deltar den unga i dokumentationen. Alla aktörer har sin egen agenda som de på bästa möjliga sätt genomför till den ungas bästa, men helheten är ofta diffus. Den enskilda aktören känner inte till vad de andra aktörerna erbjuder för stöd eller vård till klienten.

Klientlagen förutsätter att alla aktörer skriver service-, vård- eller klientplaner som skall fungera som grund för arbetet och vara transparent och tillgänglig för klienten. Samordning av dessa planer är en stor utmaning, men vore det bästa för den enskilda klienten.

Aktörerna uttryckte sin önskan om närmare samarbete men ingen uppgav sig ha det naturliga koordinationsansvaret. Arbets- och näringsministeriet rekommenderar att koordinationsansvaret finns i kommunerna.

I samtalen med aktörerna framkom också att de flesta arbetar ensamma med sina klienter inom sin egen sektor. Samarbete efterlyses, men det är oklart vem som skall vara den koordinerande aktören. Många upplever att tidsbrist på grund av många klienter leder till att de inte har tid att utreda nätverk och/eller sammankalla till nätverksmöten. Nätverksarbete tar tid och det finns inte reserverat tid för den typen av arbete.

Koordineringsansvaret är oklart även på nationell nivå. I enskilda kommuner har kommunen tagit ansvar för koordineringen av det mångprofessionella samarbetet och i dessa kommuner har samarbetet mellan aktörerna fungerat bra och klienterna har fått en god mångprofessionell service. Matti Tuusa, forskare på Kuntoutussäätiö och delaktig i rapporten *Yhdessä tekeminen tuottaa tuloksia, nuorisotakuun tutkimuksellisen tuen loppuraportti 2014* (Tuusa et al. 2014) betonar att det är viktigt att kommunerna klargör vilken tjänsteman det är som har koordineringsansvaret för den enskilda klientens service.

Forskning har visat att nätverksarbetet fungerar bäst i kommuner där kommunledningen omfattar nätverksarbetets principer och möjliggör strukturförändringar som stöder nätverksarbete över sektorgränserna (Arnkil & Eriksson & Arnkil 2001). Den enskilda medarbetaren har svårt att implementera nätverksarbete i sin grunduppgift om inte organisationen stöder omorganiseringar som möjliggör det. I arbets- och näringsministeriets rapport framkommer att de unga behöver personlig handledning för att kunna orientera sig i serviceutbudet. I rapporten framkommer att unga personer med bristfällig utbildning

och/eller andra problem har svårt att sköta sina ärenden elektroniskt. De har svårt att hitta information på nätet och de klarar inte av att hålla kontakt med myndigheterna via de sociala medierna. Dessa personer är de mest utsatta och behöver en personlig kontakt som handleder dem och koordinerar det professionella samarbetet.

Ur det gedigna materialet jag fått insamlat under intervjuerna har jag formulerat påståenden som aktualiserades under samtalen. Påståendena får fungera som grundteman under gruppintervjun.

1. Den svenskspråkiga servicen är splittrad och svår att hitta. Det svenska serviceutbudet är inte heltäckande. Hur kunde ett heltäckande servicenätverk se ut?
2. Samarbetet fungerar bra i många fall, men det finns inte uttalade och dokumenterade strukturer för det mångprofessionella samarbetet kring ungdomar som löper risk för att falla utanför utbildnings- och arbetsmöjligheterna. Samarbetet är diffust. Dokumentation, koordinering, uppföljning, arbets- och ansvarsfördelning.
3. Skolan är den centrala instansen som kan förebygga social utslagning. Vad innebär det för mångprofessionellt arbete?
4. Framtida samarbetsmodeller. Samarbete för att förebygga avbrott i utbildningen. Samarbete kring unga som avbrutit sin utbildning/ arbete/sysselsättning.

Bilaga 3. Intervjuguide till gruppintervjun 18.9.2014

1. *Den svenskspråkiga servicen är splittrad* och svår att hitta. Det svenska serviceutbudet är inte heltäckande. Hur kunde ett heltäckande servicenätverk se ut?
 - a. Vad innebär det att servicen är splittrad?
 - b. Vad är den största utmaningen med det?

2. *Det mångprofessionella samarbetet är diffust och ostrukturerat*. Samarbetet fungerar bra i många fall, men det saknas uttalade och dokumenterade strukturer för det mångprofessionella samarbetet. Samarbetet upplevdes ibland som odemokratiskt. En del aktörer upplevde att deras kunskap om den enskilda unga inte tas i beaktande under samarbetsmöten och att informationsutbytet mellan aktörer från olika verksamhetsområden ibland är ensidigt. Hur kan känslan av delaktighet stärkas hos de professionella och ungdomarna i mångprofessionellt arbete?
 - a. Vad innebär samarbete? (På organisationsnivå? På praktisk nivå?)
 - b. Hur kunde ett strukturerat och klart samarbete se ut? Hur kunde dokumentation stöda det mångprofessionella arbetet med unga?
 - c. Vad innebär en demokratisk möteskultur? Hur kunde samarbetsmötena förverkligas så att de professionellas och de ungas känsla av delaktighet skulle stärkas?

3. *Det behövs samarbetsmodeller*. Vilka möjligheter finns det att skapa en heltäckande servicemodell för unga svenskspråkiga i Helsingfors? Vilka är de centrala aktörerna? Dokumentation, koordinering, uppföljning, arbets- och ansvarsfördelning, tillgång till information?
 - a. Ett år har gått och det har skett en positiv utveckling. Hur är det nu, ur din synvinkel? Vad är du speciellt glad över?
 - b. Vad gjorde du för att möjliggöra den här positiva utvecklingen? Varifrån fick du ditt stöd?
 - c. Vad var du orolig för då för ett år sedan? Vad fick din oro att minska?

Bilaga 4. Informerat samtycke till gruppintervju 18.9.2014

Informerat samtycke

Jag har blivit informerad om hur studien kommer att genomföras och presenteras.

Jag samtycker till att delta i studien och att bli intervjuad.

Jag är informerad om att deltagandet är frivilligt och att jag när som helst kan avbryta min medverkan utan att motivera varför.

Jag är medveten om att jag i studien kommer att vara aidentifierad.

Helsingfors 18.11.2014

Underskrift

Namnförtydligande

Bilaga 5. Inbjudan till seminariet Skillnaden 18.11.2014

SKILLNADEN

Från vision till handling i arbetet med unga

Seminarium 18.11.2014 i Festsalen, G18, Georgsgatan 18, Helsingfors

8.30 – 9.00	Morgonkaffe med tilltugg
9.00 – 10.00	Välkommen! Bettina von Kraemer, forskarsocialarbetare vid MWI Mångprofessionella nätverk som förebygger utslagning bland svenskspråkiga unga i Helsingfors Frida Westerback, forskarsocialarbetare vid MWI Ungas mångtydiga behov av stöd och service - en kartläggning av hur man ser på svenskspråkig mentalvård för unga i Helsingfors
10.00 – 10.15	Paus
10.15 – 10.45	Tove Hertzberg, psykiater vid Stengårds sjukhus, Helsingfors stad Hur många unga vi har i vård, med vilken sorts problematik och vad har vården att erbjuda
11.00 – 12.00	Sauli Suominen, pol.lic., familjeterapeut, handledare. Delaktighet, bemötande och tvärprofessionellt samarbete
12.00 – 12.45	Salladsbuffet
12.45 – 14.00	Interaktiv kunskapsproduktion på basis av förmiddagens presentationer med temat: <i>Det är skillnaden som gör skillnaden</i>
14.00 – 14.20	Kaffe
14.20 – 15.00	Sammanfattning av dagens innehåll Hur gå vidare? Vad är sådant som ska prioriteras?

Seminariet riktar sig till professionella som arbetar med ungdomar i kommunerna, tredje sektorn och vid arbets- och näringsbyråerna, studerande, lärare, forskare och andra intresserade. En grupp av

studeranden från Svenska social- och kommunalhögskolan vid Helsingfors universitet tar del av organiserandet av seminariet. Seminariet är avgiftsfritt.

Anmälan senast 10.11.2014 via länken

<https://www.webpolsurveys.com/S/FBB141C910AE0666.par>

För mera information:

Bettina von Kraemer	tfn 050 548 9063	bettina.von.kraemer(at)hel.fi
Frida Westerback	tfn 040 124 9986	frida.westerback(at)hel.fi
Raija Koskinen, DelSam	tfn 040 522 0489	raija.koskinen(at)fskc.fi